

Rynek pracy w Małopolsce 2011

Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna

Opracowanie powstało w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie

Redakcja części Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna

Bożena Sochan (red.), Marek Marczyk, Antonina Michalska, Agnieszka Słobodzian

Zespół redakcyjny całości opracowania Rynek pracy w Małopolsce 2011

Katarzyna Antończak (red.), Karolina Fudali (red.), Joanna Kaim-Kerth (red.),

Wioletta Krusiec (red.), Maria Leńczuk (red.), Bożena Sochan (red.)

Adam Biernat, Małgorzata Dudziak, Agnieszka Grzonka, Katarzyna Marchewka-Chwaja, Marek Marczyk, Antonina Michalska, Anetta Okońska, Agnieszka Słobodzian, Justyna Zapała-Więch

Nadzór merytoryczny: Alina Paluchowska - Wicedyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

ISBN 978-83-62384-66-2

ISBN 978-83-62384-78-5

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła.

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

Tel: 12 428 78 70

Fax: 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

Opracowanie typograficzne, projekt okładki, skład, łamanie i druk:

Grafpol, 53-650 Wrocław, ul. Czarnieckiego 1, www.argrafpol.pl

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Wstęp

Niniejsza część raportu *Rynek pracy w Małopolsce 2011 - Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna* - koncentruje się wokół problemu bezrobocia, bierności zawodowej i wykluczenia społecznego w kontekście sytuacji na rynku pracy.

Ważnymi, z punktu widzenia rynku pracy barierami dla rozwoju Małopolski są: niski wskaźnik zatrudnienia w grupie 15-64 lata, wysoki udział osób do 25. roku życia w ogóle osób bezrobotnych, rosnący udział w populacji osób w wieku poprodukcyjnym, wczesny wiek dezaktywacji zawodowej, niska aktywność zawodowa pokolenia seniorów oraz niski wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Ogólna diagnoza tych zjawisk uzupełniona została dokładniejszą analizą sytuacji trzech grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy: osób młodych do 25. roku życia, osób starszych po 50. roku życia oraz osób niepełnosprawnych. Grupy te zostały uznane jako szczególnie istotne w polityce województwa oraz wskazane zostały jako jedne z priorytetowych w nowopowstającym Programie Strategicznym Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pt. *Kapitał intelektualny i rynek pracy*. Należy podkreślić, że umocnieniem i potwierdzeniem dla przyjętej w Małopolsce polityki szczególnego wspierania działań na rzecz osób młodych, starszych i niepełnosprawnych jest zgodność z kluczowymi dla rozwoju Europy i Polski dokumentami tj. unijną strategią rozwoju społeczno-gospodarczego *Europa 2020* oraz Strategią Rozwoju Kraju 2020 (projekt).

Małopolska należy do regionów, które stosunkowo wcześniej zdecydowały o stosowaniu kryteriów wyboru projektów prowadzących do węższego kierowania wsparcia ze środków publicznych. Takie podejście pozwala na większą adekwatność pomocy w stosunku do zróżnicowanych potrzeb i grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, a także ułatwia ocenę jej efektywności.

Charakterystykę wsparcia obejmującego aktywizację zawodową i integrację społeczną znajdują Państwo w niniejszym opracowaniu.

Bierność zawodowa

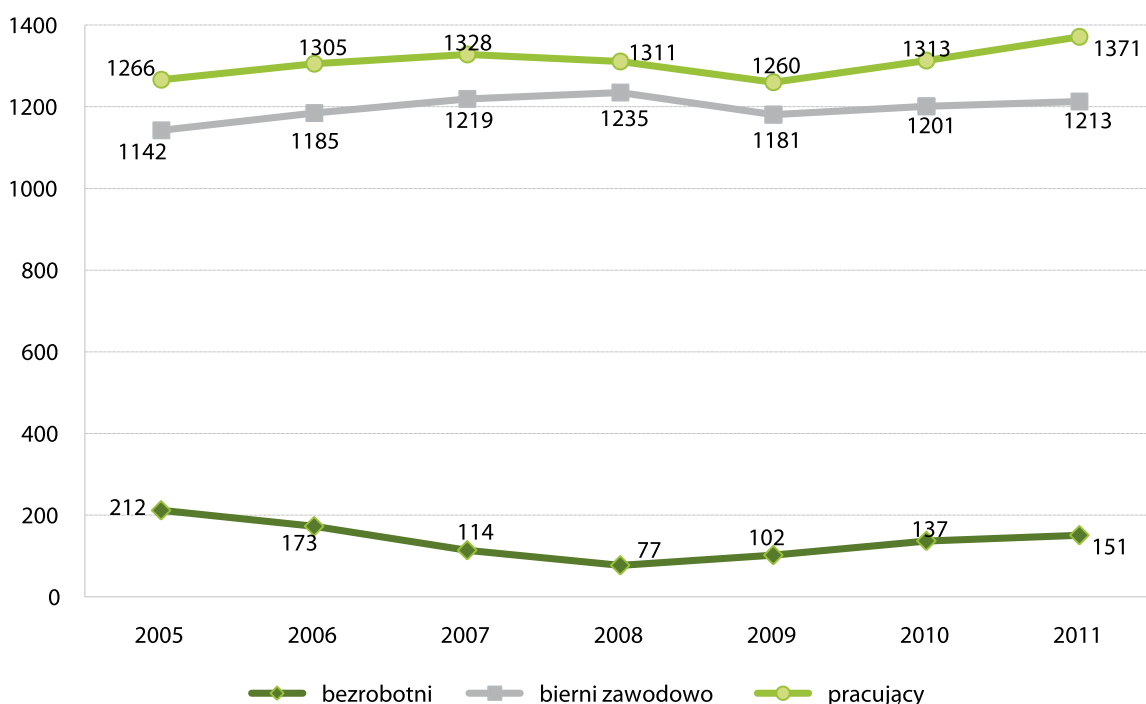
Skala zjawiska bierności zawodowej od wielu lat jest problemem zarówno w Polsce jak i w województwie małopolskim, natomiast w ostatnich latach zyskała szczególnie na znaczeniu m.in. ze względu na zmieniającą się sytuację demograficzną - starzenie się społeczeństwa (zarówno w Polsce jak i w Małopolsce co trzecia osoba ma 50 i więcej lat) oraz wczesną dezaktywację zawodową (w Małopolsce średni wiek przechodzenia do dezaktywacji zawodowej wynosi 54 lata, w Polsce - 59,3 lat, gdy przeciętna europejska wynosi 61,5 lat.)

Osoby bierne zawodowo są to osoby w wieku powyżej 15 lat, niepracujące i nieposzukujące pracy. W grupie osób nieaktywnych zawodowo znajdują się: osoby niewykazujące chęci do zatrudnienia mimo posiadania zdolności do podjęcia pracy, osoby starsze (w wieku emerytalnym) lub takie, które są w wieku produkcyjnym, ale uzyskały uprawnienia rentowe i nie zamierzają powrócić na rynek pracy. Są to także osoby niepełnospraw-

Odzwierciedleniem spowolnienia gospodarczego z 2009 roku były zmiany w liczbie ludności aktywnej i biernej zawodowo. W czwartym kwartale 2009 r. nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych o 32,5% w stosunku do roku poprzedniego. Równocześnie spadła liczba osób pracujących (o 3,9%) i biernych zawodowo (o 4,4%) (por. wykres). W 2010 roku sytuacja uległa pewnemu polepszeniu – pomimo wzrostu liczby bezrobotnych, wzrosła również liczba pracujących. Rok 2011 przyniósł dalszy wzrost liczby osób pracujących – o 58 tys., tj. o 4,4% w stosunku do roku poprzedniego. W tym samym czasie nieznaczny wzrost zanotowano w liczbie osób biernych zawodowo (o 12 tys. czyli niespełna 1%), zwiększyła się również liczba osób bezrobotnych. Wzrost ten jednak był mniejszy niż w poprzednich latach i wyniósł 14 tys. osób (zmiana o 10,2%).

W czwartym kwartale 2011 roku w Małopolsce osoby bierne zawodowo stanowiły 44,4%, a osoby aktywne zawodowo 55,6% (w tym 5,5% stanowiły osoby bezrobotne, a 50,1% osoby pracujące). W porównaniu do analogicznego okresu w 2010

Zmiana liczby ludności w Małopolsce w IV kw. 2005-2011 (w tys.)

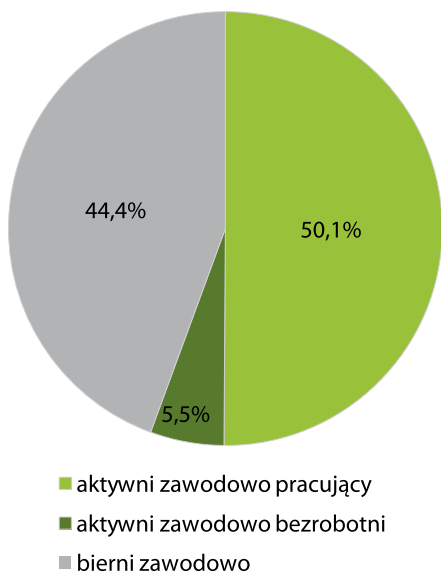
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

ne oraz młodzież, która nie rozpoczęła jeszcze kariery zawodowej lub czasowo wycofała się z rynku pracy z powodu kontynuowania edukacji lub konieczności opieki nad dzieckiem¹.

roku, udział aktywnych zawodowo wzrósł o 0,9 p.p. w związku z tym proporcja osób niepracujących do pracujących wypadła korzystnie - w IV kwartale 2011 r. na 1000 pracujących przypadają 994 niepracujące osoby, podczas gdy rok wcześniej było to 1019 osób (dane BAEL).

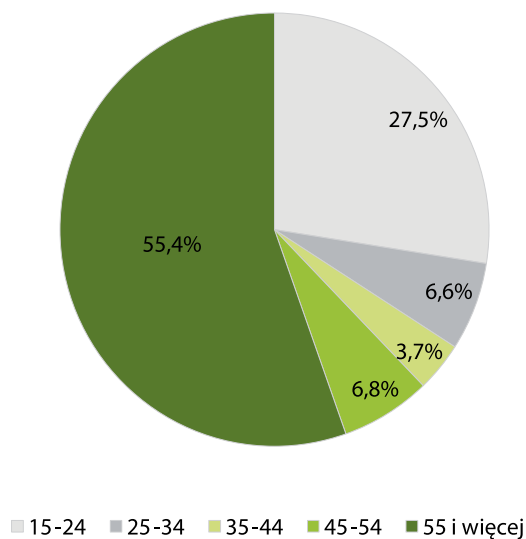
¹ Sedlak&Sedlak, portal: www.rynekpracy.pl

Struktura ludności Małopolski w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej w IV kw. 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Struktura biernych zawodowo według wieku w IV kw. 2011

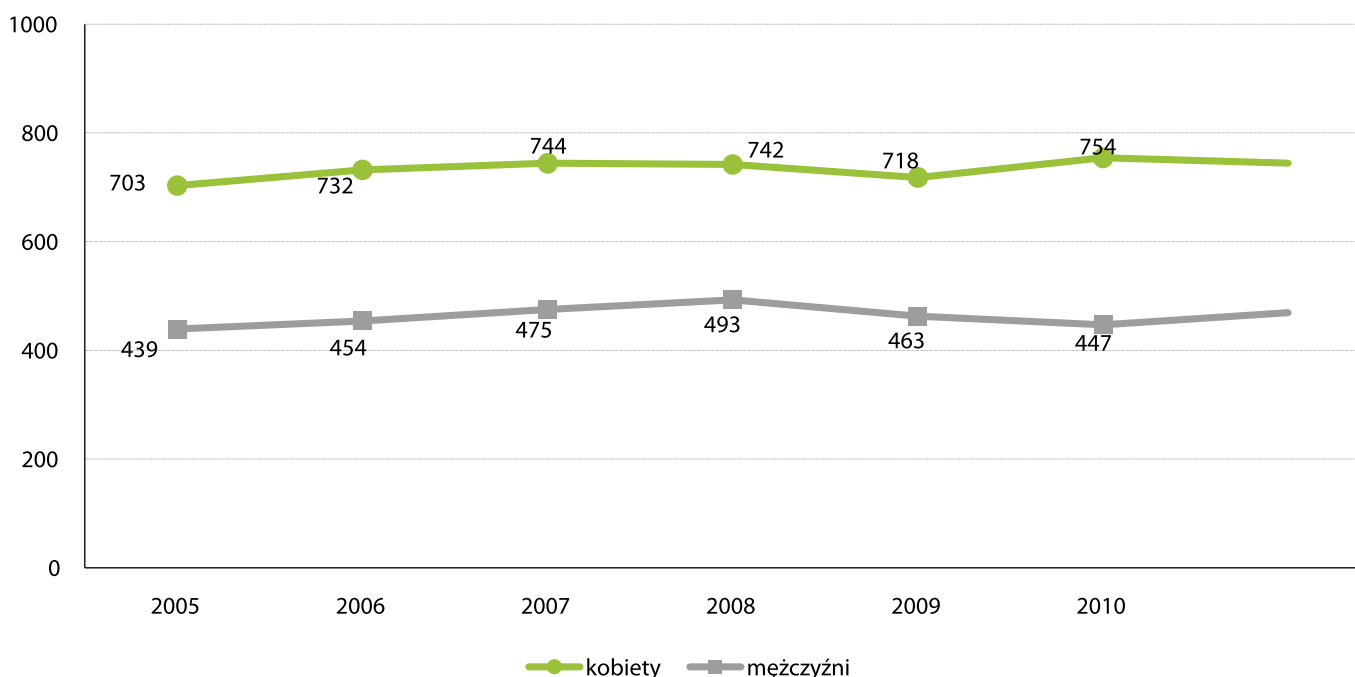
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Struktura oraz przyczyny bierności zawodowej

Populacja osób biernych zawodowo jest zróżnicowana ze względu na cechy demograficzne, takie jak wiek oraz płeć. Najwięcej osób biernych zawodowo to osoby w wieku 55 lat i więcej (w IV kw. 2011 stanowiły 55,4% ogółu biernych zawodowo), a także osoby młode – do 24 roku życia

(odpowiednio 27,5%). Taka struktura wiekowa osób biernych zawodowo wiąże się bezpośrednio z przyczynami braku aktywności zawodowej. Najczęściej wskazywanym powodem wciąż pozostaje emerytura – jako przyczynę nieposzukiwania pracy w omawianym okresie wskazywało ją 44,2% badanych. Około 27% osób pozostawało biernych

Zmiana liczby biernych zawodowo w Małopolsce w IV kw. 2005-2011 (w tys.)

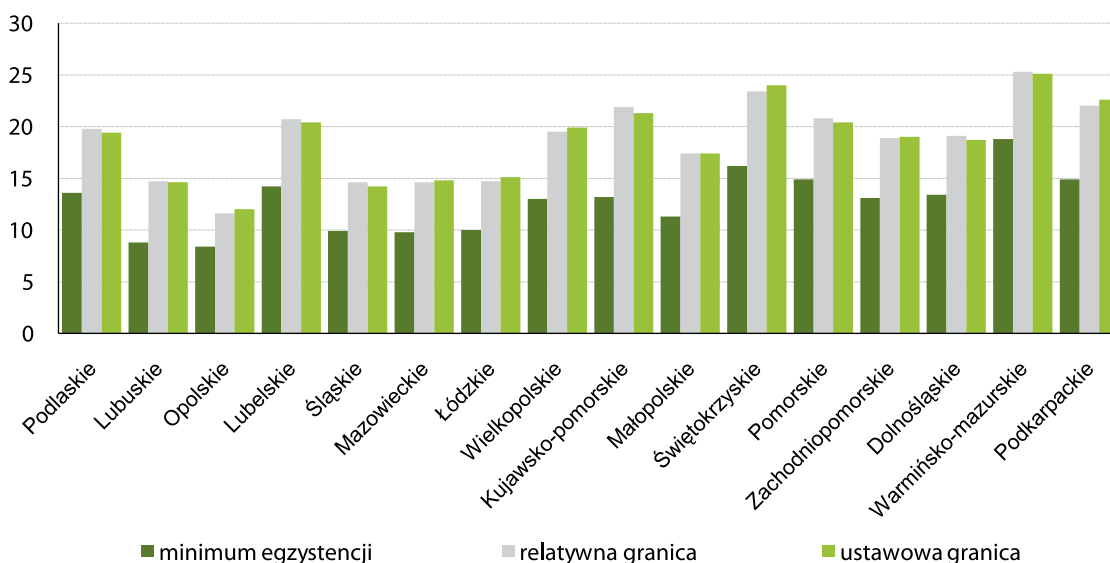
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

z powodu podejmowanej nauki oraz uzupełniania kwalifikacji. Znacząca grupa nie podejmowała pracy z powodu choroby (14%). Na powody osobiste/rodzinne wskazywało 4% badanych, 2% deklarowało natomiast zniechęcenie bezskutecznym poszukiwaniem pracy. W stosunku do 2010 r. wzrósł udział osób biernych z powodu podejmowanej nauki, spadł natomiast odsetek osób biernych z powodu choroby lub niepełnosprawności.

Jak już zostało wskazane powyżej płeć, jest również istotnym czynnikiem różnicującym po-

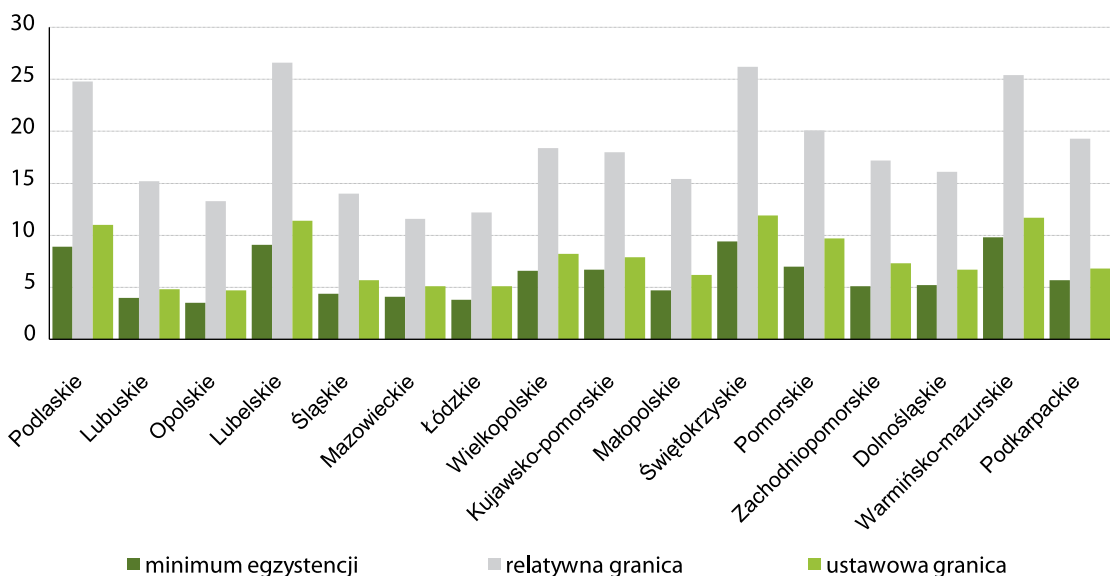
pulację biernych zawodowo. W omawianym okresie odsetek kobiet w grupie biernych zawodowo wyniósł 61%, a mężczyzn 39%. Proporcja ta utrzymuje się od lat. Różnica w liczbie biernych zawodowo kobiet i mężczyzn wyniosła w IV kw. 275 tys. osób. Liczba nieaktywnych zawodowo kobiet wzrosła najbardziej w 2010 r. jako wynik spowolnienia gospodarczego i nienajlepszej sytuacji na rynku pracy (wzrost o 5%). W 2011 r. liczba ta nieznacznie spadła (o 1,3%). Biorąc pod uwagę fakt, że kobiety często jako przyczynę

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w 2005 r. w % osób

Źródło: opracowanie własne na podst. Zasięg ubóstwa materialnego w 2005 r. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2006 r.

Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w 2010 r. w % osób

Źródło: opracowanie własne na podst. Ubóstwo w Polsce w 2010 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2011 r.

bierności zawodowej podają obowiązki rodzinne i domowe, polepszenie sytuacji w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi, mogłoby mieć znaczący wpływ na wzrost aktywności zawodowej kobiet. Wskazują na to również badania. Czynnikiem, które sprzyjają wzrostowi poziomu aktywności zawodowej oraz zatrudnienia matek, w szczególności tych z niższym i średnim poziomem wykształcenia, są przede wszystkim: elastyczne formy pracy oraz dostęp do stosunkowo tanich usług opiekuńczych dla dzieci².

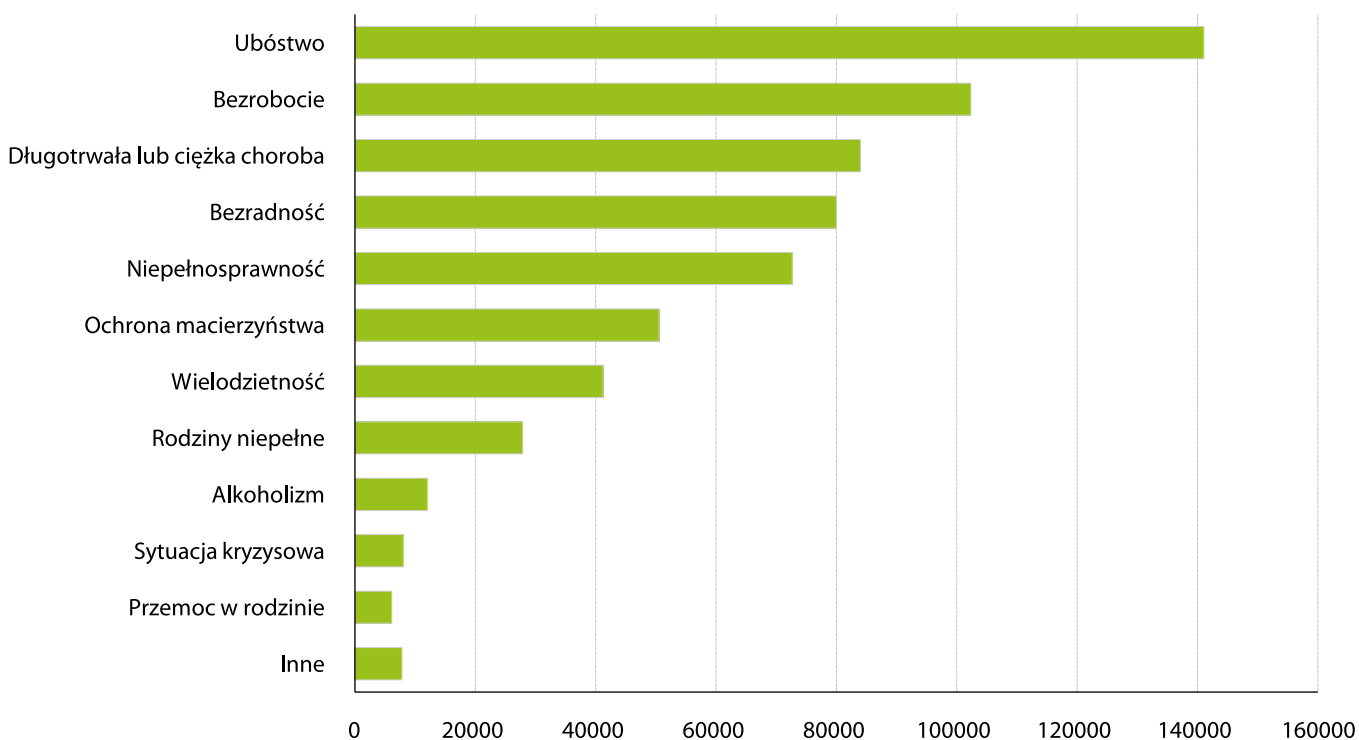
Wykluczenie społeczne

Definicji wykluczenia społecznego powstało wiele, jedną z bardziej znanych jest definicja zaproponowana przez ekspertów w Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski

Istotnymi czynnikami wykluczenia społecznego są ubóstwo i bezrobocie, które wskazwane są jako główne bariery uniemożliwiające pełne uczestniczenie w życiu społecznym. Zagrożonych ubóstwem może być ponad 17% Polaków, w biedzie żyje co dziesiąty Polak, który ma pracę⁴.

Problem ubóstwa dotyczy nie tylko osób niewykwalifikowanych, ale także z wyższym wykształceniem. Z biedą borykają się najczęściej ludzie po 40. roku życia, ale także aż 23% młodych osób przed trzydziestką. Jako przyczyny takiego stanu rzeczy wskazuje się m.in. niskie zarobki w Polsce. Inną przyczyną jest duży udział osób pracujących w rolnictwie. Problem ubóstwa bardziej dotyka tereny wiejskie – często jedna osoba

Powody udzielenia pomocy społecznej w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Sprawozdania MPiPS-03 (stan na dzień 31.12.2011 r.).

2003 „Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób”³.

utrzymuje ze słabo prosperującego gospodarstwa całą wielodzietną rodzinę⁵.

Główny Urząd Statystyczny w sposób regularny prowadzi badania budżetów gospodarstw domowych dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego przy zastosowaniu różnych granic ubóstwa tj.: minimum egzystencji

² Matka Polka pracująca, czyli jak zwiększyć aktywność zawodową młodych kobiet?, Fundacja FOR, Warszawa, 2010

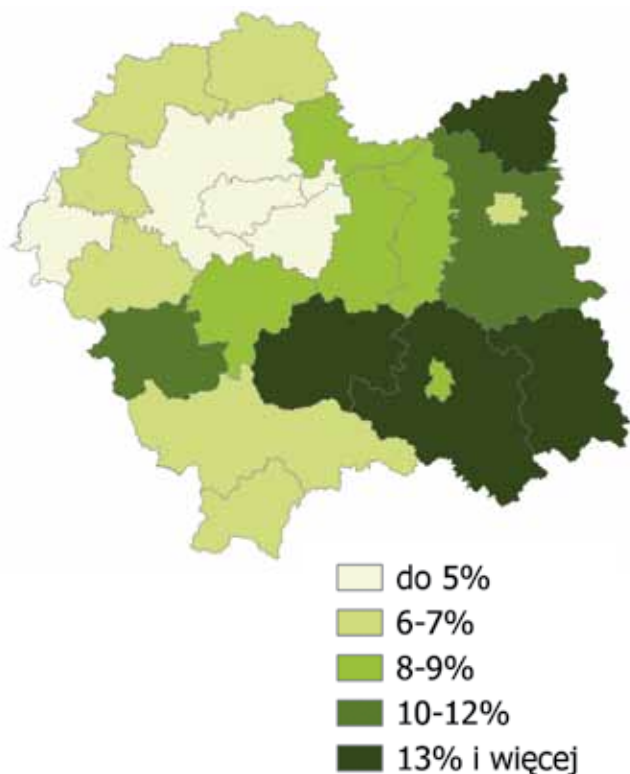
³ Wykluczenie społeczne: nowa nazwa - stary problem, portal: www.wykluczenie.pl

⁴ Ubóstwo w Polsce w 2010 r., Główny Urząd Statystyczny, 2010 r.

⁵ Co dziesiąty Polak, choć pracuje, żyje w biedzie, portal: www.praca.gazetaprawna.pl, 2010

Odsetek mieszkańców powiatów korzystających z pomocy społecznej w 2011 r.

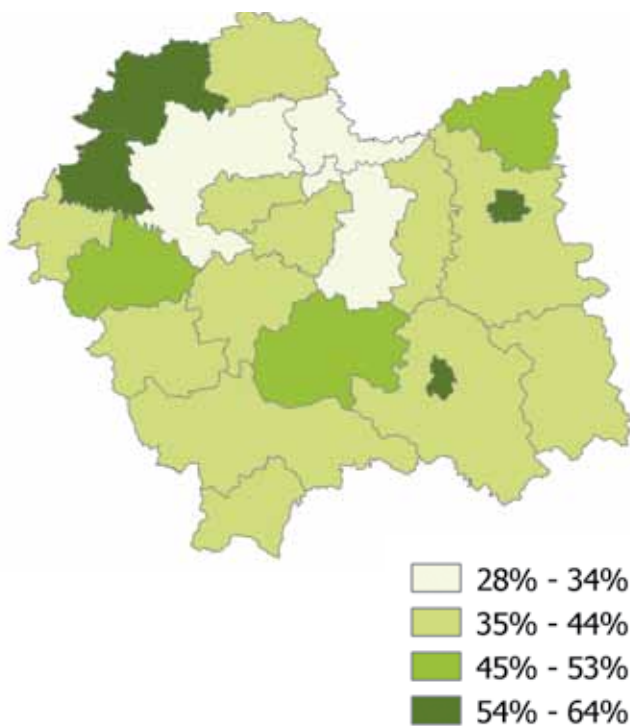

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Sprawozdania MPiPS-03 (stan na dzień 31.12.2011 r.).

(obejmuje wydatki związane z zaspokojeniem najniezbędniejszych potrzeb egzystencjalnych); relatywną granicą ubóstwa (kwota równa 50% średnich miesięcznych wydatków gospodarstw domowych); ustawową granicą ubóstwa (kwota dochodów, uprawniająca do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego w ramach pomocy społecznej).

Porównując zagrożenie ubóstwem w Małopolsce i Polsce w 2005 i 2010 r. można zauważyć, że we wszystkich regionach spadł odsetek osób żyjących w skrajnym ubóstwie - w Małopolsce spadek o 6,6 punktu procentowego, największy w woj. podkarpackim - 9,2 p.p. W przypadku relatywnej granicy ubóstwa w 6 województwach nastąpił wzrost tego wskaźnika, natomiast w Małopolsce spadek o 2 p.p. Największe spadki odnotowano w odniesieniu do wskaźnika wynikającego z ustawowej granicy ubóstwa - w Małopolsce o 11,2 p. p. a w woj. podkarpackim aż o 15,8 p. p. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać m.in. w podniesieniu kwoty minimalnego wynagrodzenia, dużej skali wykorzystania środków pomocowych z funduszy europejskich, a w przypadku ostatniego ze wskaźników - utrzymaniu od kilku lat kwoty dochodów uprawniającej do

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu pozostawania bez pracy w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Sprawozdania MPiPS-03 (stan na dzień 31.12.2011 r.).

korzystania z pomocy społecznej na tym samym poziomie.

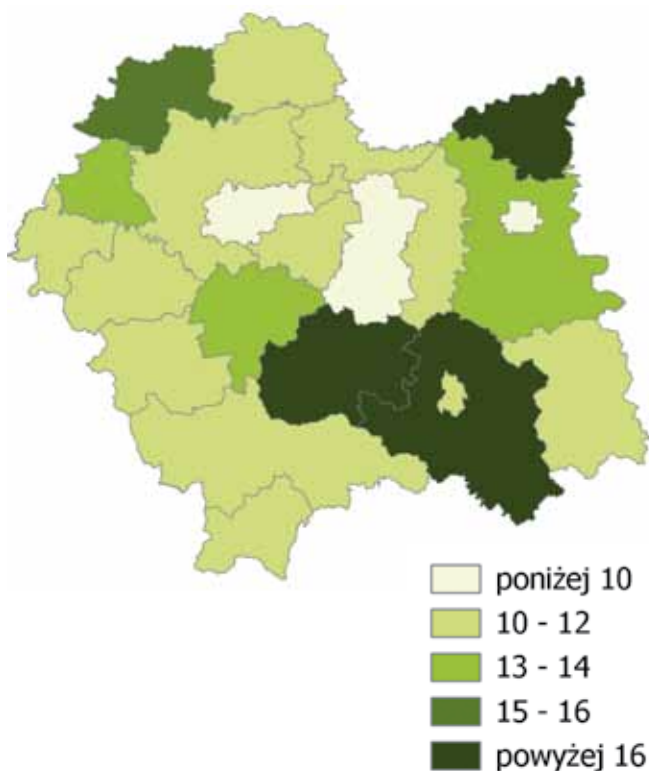
W 2011 r. z pomocy społecznej korzystało w Małopolsce 245 tys. osób (prawie 14 tys. mniej niż w 2010 r.), co stanowi 7% wszystkich mieszkańców regionu. Odsetek ten spadł w porównaniu do 2010 roku, kiedy to wynosił prawie 8%. Główne powody korzystania ze wsparcia społecznego nie zmieniły się w stosunku do poprzedniego roku, są nimi przede wszystkim ubóstwo (dotyczące 57% beneficjentów pomocy społecznej), bezrobocie (42%⁶), długotrwałe choroby, bezradność w sprawach opiekuńczych oraz niepełnosprawność (por. wykres).

Analiza przestrzennego zróżnicowania odsetka beneficjentów pomocy społecznej w ludności poszczególnych powiatów pokazuje znaczące dysproporcje pomiędzy różnymi częściami Małopolski. W Krakowie i przylegających do niego powiatach oraz subregionie Małopolski Zachodniej odsetek ten nie przekracza 7%, natomiast w subregionach tarnowskim i sądeckim przekracza 10% (a w powiatach limanowskim i nowosądeckim przekracza nawet 14%). W porównaniu

⁶ procenty nie sumują się do stu, kilka powodów udzielenia wsparcia może występować łącznie

Stopa bezrobocia na koniec 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie (stan na 31.12.2011 r.)

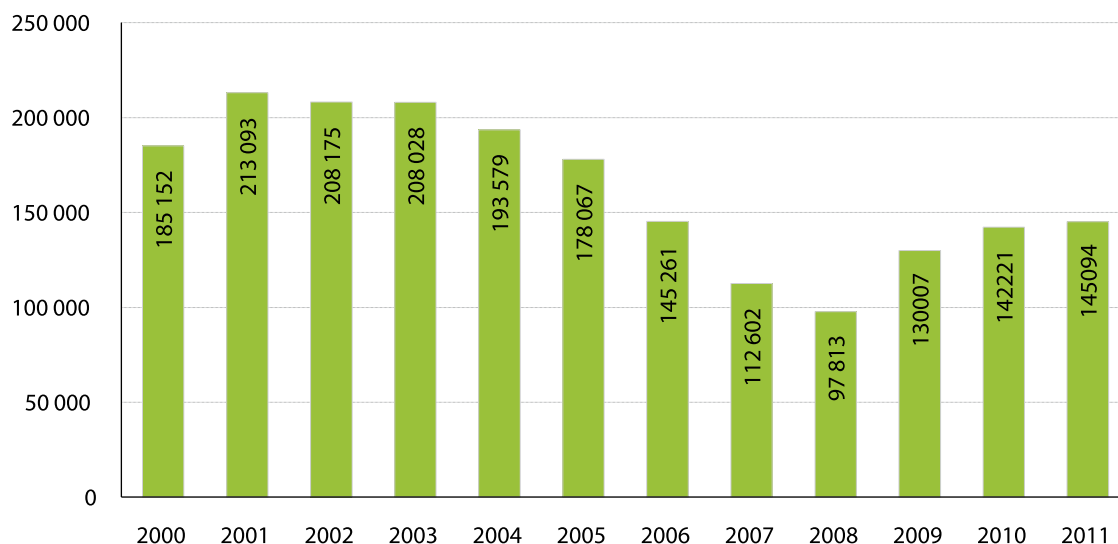
społecznej jednocześnie charakteryzują się wysoką stopą bezrobocia (por. mapa obok).

Co ciekawe jednak, dwa powiaty, w których największy odsetek klientów pomocy społecznej (ponad 60%) wskazał na brak pracy jako główną przyczynę wykluczenia, charakteryzują się jednocześnie niskim poziomem stopy bezrobocia (Tarnów - 9,1% i Nowy Sącz - 10%). Wnioski w tej sytuacji nie są jednoznaczne, gdyż korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia mogą, ale nie muszą być zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy (PUP). Dlatego też dane te mogą wskazywać, że większość klientów pomocy społecznej z Nowego Sącza i Tarnowa pozostaje jednocześnie w rejestrach PUP lub, że osoby te są bierne zawodowo i nie rejestrują się jako gotowe do podjęcia zatrudnienia.

Bezrobocie

W powiatowych urzędach pracy w Małopolsce na koniec 2011 roku zarejestrowanych było 145 094 osób bezrobotnych. Liczba osób w rejestrach wzrosła zaledwie o 2% w stosunku do roku poprzedniego. W porównaniu do sytuacji sprzed dwóch lat, był to wzrost bardzo niewielki (w 2009 roku liczba osób bezrobotnych w województwie wzrosła o 32,9%).

Zmiany liczby osób bezrobotnych w Małopolsce

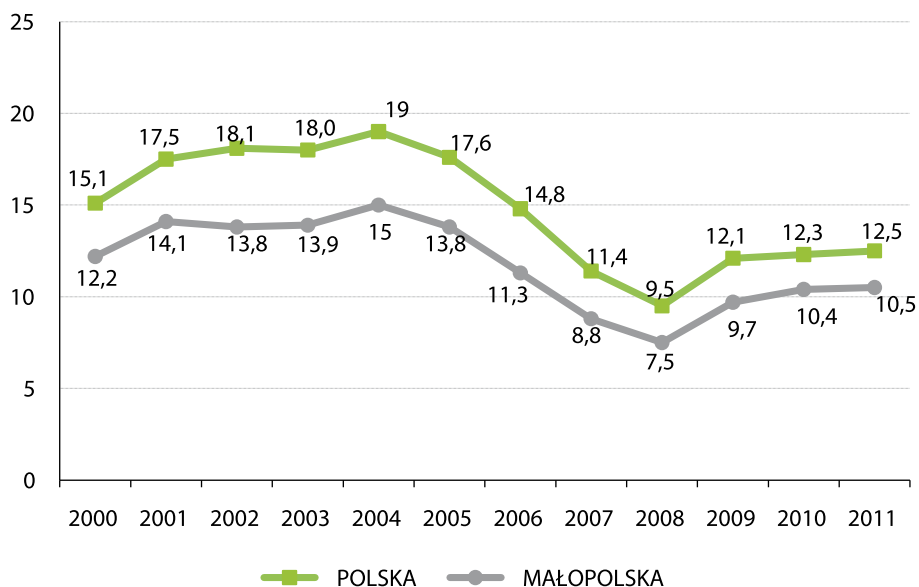
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

do ubiegłego roku odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wzrósł w 4 powiatach: krakowskim, suskim, tatrzańskim oraz w Nowym Sączu.

W dużej mierze powiaty, w których występuje wysoki odsetek osób korzystających z pomocy

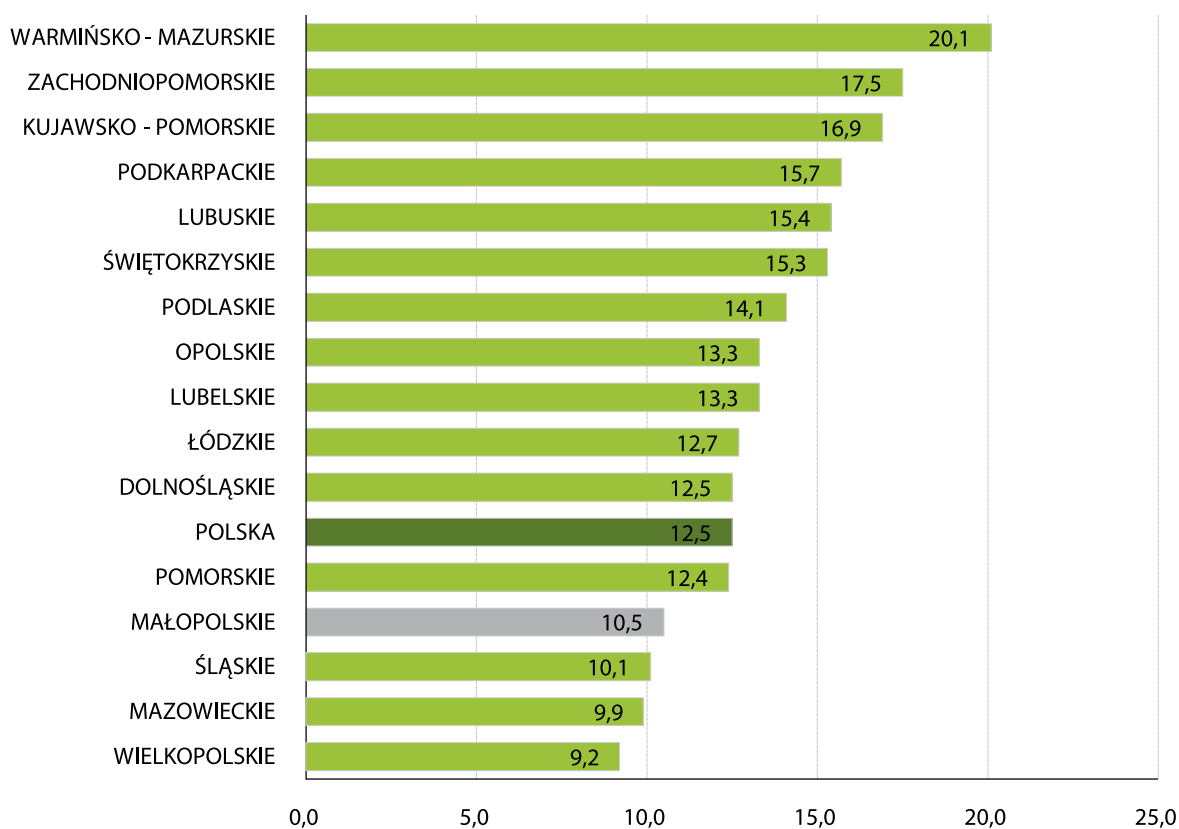
Rok 2011 pod względem napływu bezrobotnych do rejestrów PUP przyniósł więc znaczące spowolnienie trendu wzrostowego. Było to związane z korzystnym bilansem pomiędzy napływem i odpływem osób bezrobotnych z rejestrów. W 2011 różnica między napływem i odpływem

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce i w kraju w latach 2000-2011

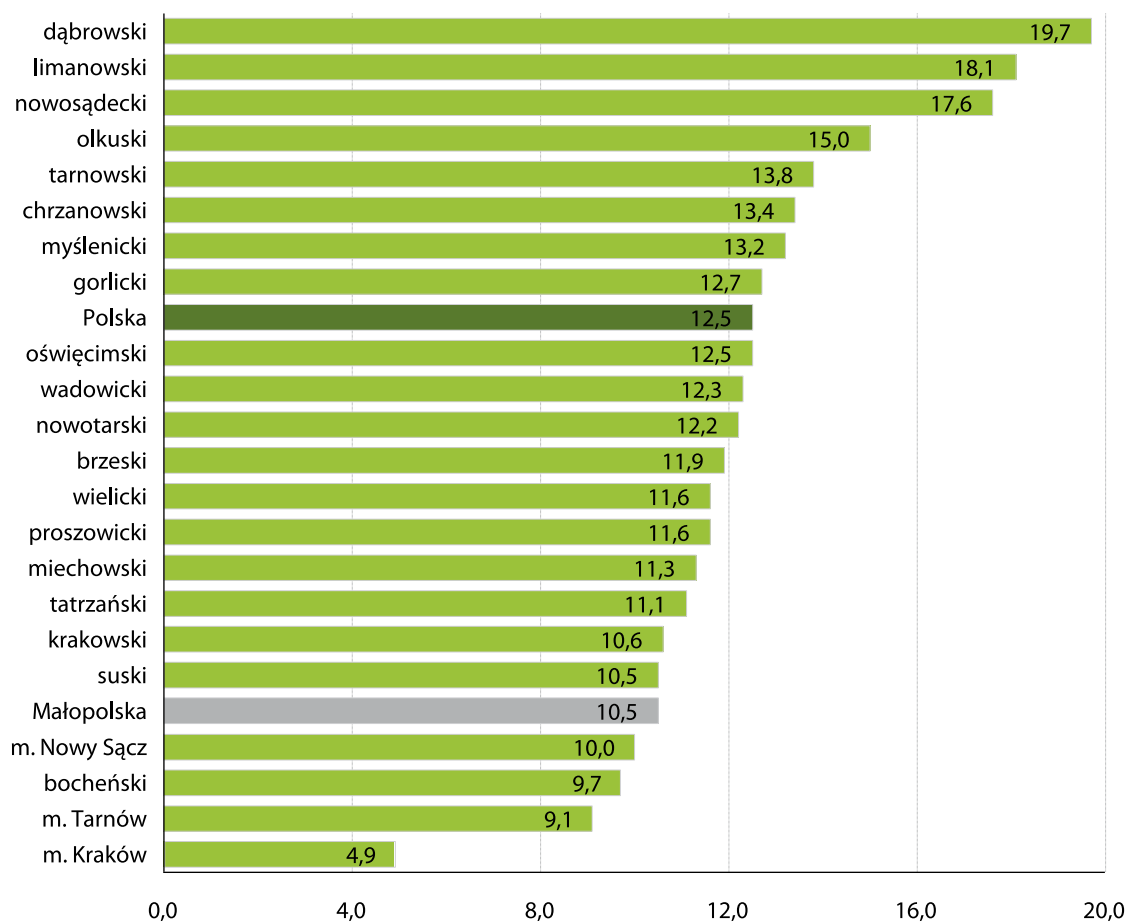
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce na tle innych regionów oraz zróżnicowanie wewnętrzne województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce na koniec 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

zmniejszyła się do niespełna 3 tys. osób (dla porównania w 2009 roku było to ponad 35 tys. osób).

Stopa bezrobocia rejestrowanego⁷

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce od wielu lat utrzymuje się na poziomie niższym niż stopa bezrobocia w Polsce – od 2007 r. różnica oscyluje wokół dwóch punktów procentowych. Zmiany w wartościach wskaźnika przebiegały podobnie w kraju oraz w regionie. Rok 2011 przyniósł ustabilizowanie wartości stopy bezrobocia na poziomie podobnym jak rok wcześniej, tj. 10,5% w Małopolsce oraz 12,5% w skali kraju.

W 2011 roku Małopolska, tak samo jak rok wcześniej, sytuowała się na czwartym miejscu w rankingu województw pod względem stopy bezrobocia. Pierwsze trzy województwa w rankingu również pozostały te same, a więc: wielkopolskie (9,2%), mazowieckie (9,9%) oraz śląskie (10,1%). Niezmiennie najgorszą sytuację zaob-

serwowano w województwach warmińsko-mazurskim (20,1%) i zachodniopomorskim (17,5%), a także w kujawsko-pomorskim (16,9%).

Bezrobocie w Małopolsce jest zróżnicowane terytorialnie. Od lat najniższy jego poziom utrzymuje się w Krakowie (4,9% w 2011 roku). Podobnie jak rok wcześniej, powiatami o bardzo dobrym wyniku na koniec 2011 roku były Tarnów, powiat bocheński i Nowy Sącz. Powiatem o najmniej korzystnej wartości stopy bezrobocia okazał się powiat dąbrowski (19,7%). Bardzo niekorzystna sytuacja wystąpiła również w powiecie limanowskim (18,1%) i nowosądeckim (17,6%). Różnica stopy bezrobocia pomiędzy Krakowem a powiatem o najwyższej jej wartości – tj. dąbrowskim – w 2011 roku wyniosła 14,8 p.p. Podobną dysproporcję zaobserwowano rok wcześniej.

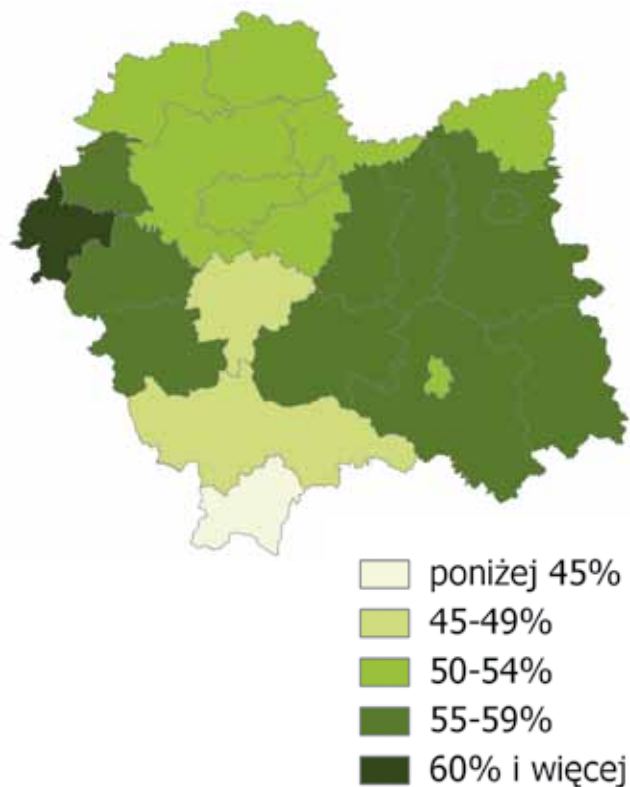
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy są między innymi:

- bezrobotne kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka

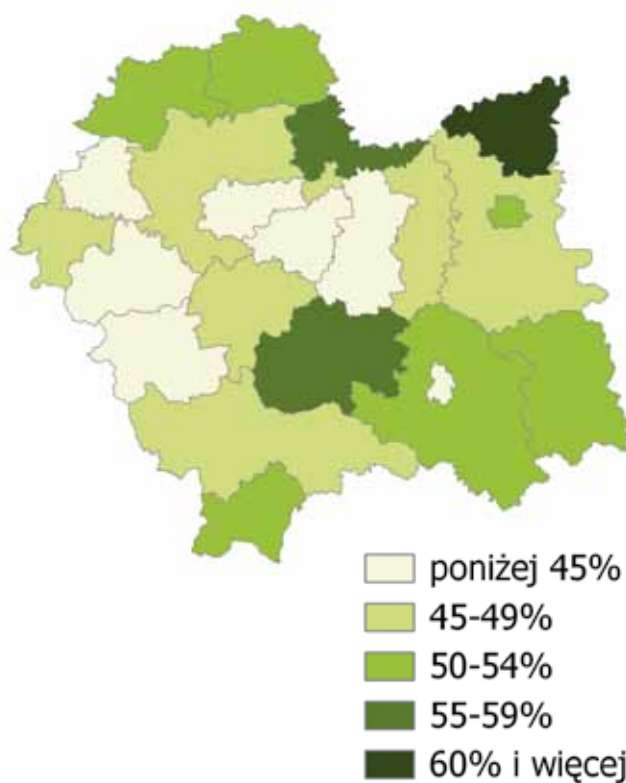
⁷ **Stopę bezrobocia rejestrowanego** oblicza się jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem oraz danej grupy), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego (źródło: GUS).

Udział kobiet w grupie bezrobotnych w 2011 r. (Małopolska = 54,3%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Udział osób bezrobotnych długotrwale w grupie bezrobotnych w 2011 r. (Małopolska = 47,3%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

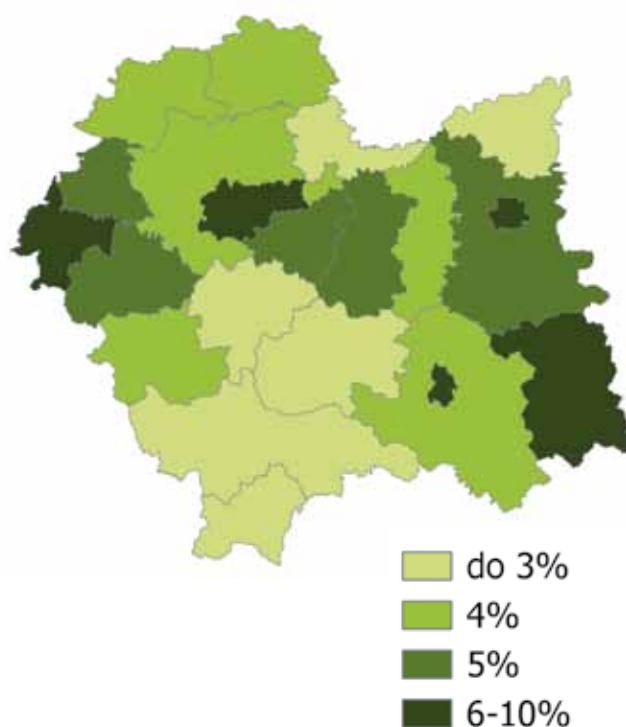
- osoby długotrwale bezrobotne;
- osoby niepełnosprawne;
- osoby do 25. roku życia;
- osoby powyżej 50. roku życia.

Bezrobotne kobiety

Polska zajmuje jedno z ostatnich miejsc wśród krajów wysokorozwiniętych jeśli chodzi o poziom aktywności zawodowej kobiet⁸. W 2011 roku w Małopolsce odsetek kobiet w ogóle bezrobotnych kolejny rok z rzędu wzrósł (o 1,2 p.p.) i wyniósł 54,3%, przy czym większość z nich dotknął problem długotrwałego pozostawania bez pracy (51%). Pośród bezrobotnych kobiet, panie, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka stanowiły 17,5%.

Najniższy udział bezrobotnych kobiet wystąpił w powiatach: tatrzańskim (42,2%), nowotaraskim (48,6%), myślenickim (49,8%), proszowickim (50,5%), krakowskim (51,1%) oraz w Krakowie (51,2%). Z kolei największy odsetek bezrobotnych kobiet w rejestrach PUP zanotowano w powiecie oświęcimskim (60,7%), następnie w powiecie bocheńskim (59,3%), brzeskim (59,2%), gorlic-

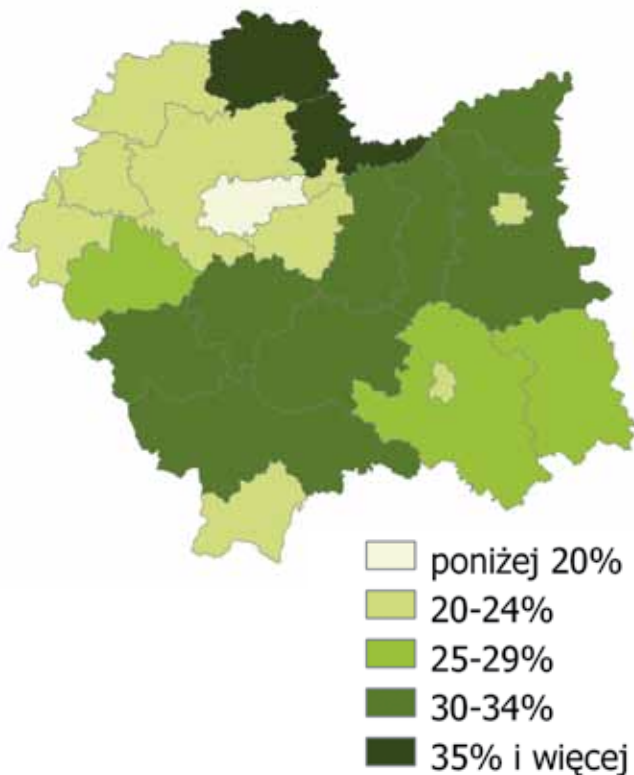
Udział osób niepełnosprawnych w grupie bezrobotnych w 2011 r. (Małopolska = 5,1%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

⁸ Matka Polka pracująca, czyli jak zwiększyć aktywność zawodową młodych kobiet?, Fundacja FOR, Warszawa, 2010

Udział osób do 25. roku życia w grupie bezrobotnych w 2011 r. (Małopolska = 26,2%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

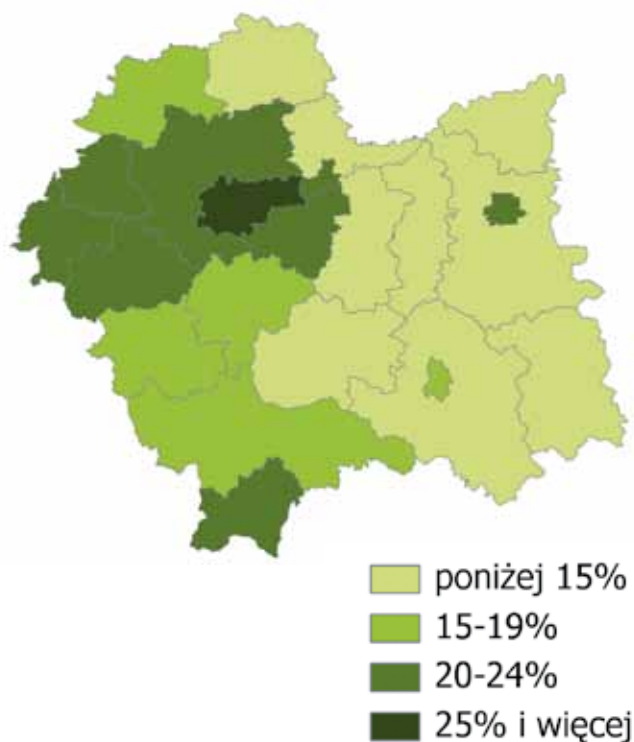
kim (59,1%), w mieście Tarnowie (57,3%), a także w powiecie nowosądeckim (57%).

Osoby długotrwale bezrobotne⁹

W 2009 roku osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 38,1% ogółu bezrobotnych w Małopolsce, w 2010 r. 42,9%, natomiast w 2011 już 47,3%. Co niepokojące, rośnie nie tylko udział, ale i liczba osób długotrwale bezrobotnych (wzrost o 7 760 osób, tj. 12% w ostatnim roku). Osoby te stanowią najtrudniejszą grupę do aktywizacji i nierzadko wymagają szczególnego wsparcia w poszukiwaniu pracy. Długotrwale przebywanie na bezrobociu skutkować może nie tylko zniechęceniem do poszukiwania pracy, ale również utratą uprawnień czy dezaktualizacją kwalifikacji zawodowych. W 2011 roku, podobnie jak w roku poprzednim, najniższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych miały: powiat suski (38,2%), miasto Kraków (39%) oraz powiaty wielicki (40,1%) i bocheński (41,7%). Najwyższy utrzymywał się natomiast w powiatach:

⁹ **Bezrobotnym długotrwale** jest osoba bezrobotna pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Udział osób po 50. roku życia w grupie bezrobotnych w 2011 r. (Małopolska = 18,1%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

dąbrowskim (61,9%), proszowickim (55,9%) i limanowskim (55%).

Osoby niepełnosprawne

Z końcem roku 2011 w małopolskich powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 7 440 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, co stanowiło ponad 5% ogółu bezrobotnych. Udział kobiet i mężczyzn wśród bezrobotnych niepełnosprawnych jest zbliżony z niewielką nadwyżką kobiet, które stanowiły 51%. Powiatami o wyjątkowo wysokim odsetku tej kategorii osób w rejestrach PUP były największe małopolskie miasta: Tarnów (10,3%), Kraków (8,2%), Nowy Sącz (7,4%) jak również powiat gorlicki (9,6%). Wyższe wartości wskaźnika w największych miastach mogą wynikać częściowo z łatwiejszego dostępu do urzędów. Osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenach wiejskich napotykają na więcej barier m.in. tych związanych z przemieszaniem się, więc ich aktywność w poszukiwaniu pracy jest siłą rzeczy mniejsza. Powiaty o najmniejszym odsetku zarejestrowanych w PUP niepełnosprawnych w 2011 r. to: dąbrowski (1,9%), tatrzański (2%), proszowicki (2,2%) oraz limanowski (2,6%).

Osoby do 25 lat

Odsetek osób w wieku do 25 lat w ogóle bezrobotnych w 2011 r. wyniósł w Małopolsce 26,2% i spadł w stosunku do 2010 roku o 1,4 punktu procentowego. Najniższy poziom bezrobocia wśród osób młodych wystąpił – podobnie jak rok wcześniej – w: Krakowie (12,1%), Tarnowie (20,4%), powiecie oświęcimskim (21,6%), Nowym Sączu (22%), a także w powiatach chrzanowskim (22,5%) i wielickim (22,6%). Zarówno w 2010 roku jak i w 2011 do powiatów, które znacznie przewyższały średnią wojewódzką pod względem udziału osób do 25. roku życia wśród bezrobotnych należały: powiat proszowicki (40,2%), miechowski (37%), bocheński (34,8%) oraz tarnowski (34,7%).

Osoby powyżej 50 lat

Osoby powyżej 50. roku życia to grupa o najniższym wskaźniku zatrudnienia według BAEL. W 2010 roku odsetek osób bezrobotnych w tej grupie znajdujących się w rejestrach małopolskich PUP wynosił 17,3%, natomiast w 2011 r. wzrósł do 18,1%. Najniższe wskaźniki zanotowano w powiatach: proszowickim (12%), dąbrowskim (12,3%), miechowskim (12,6%) i limanowskim (12,6%). Wysoki udział bezrobotnych w wieku 50+ wystąpił natomiast w tych samych powiatach, co w poprzednim roku, tj.: w Krakowie (27,6%), powiecie wielickim (21,9%) i tatrzańskim (21,7%).

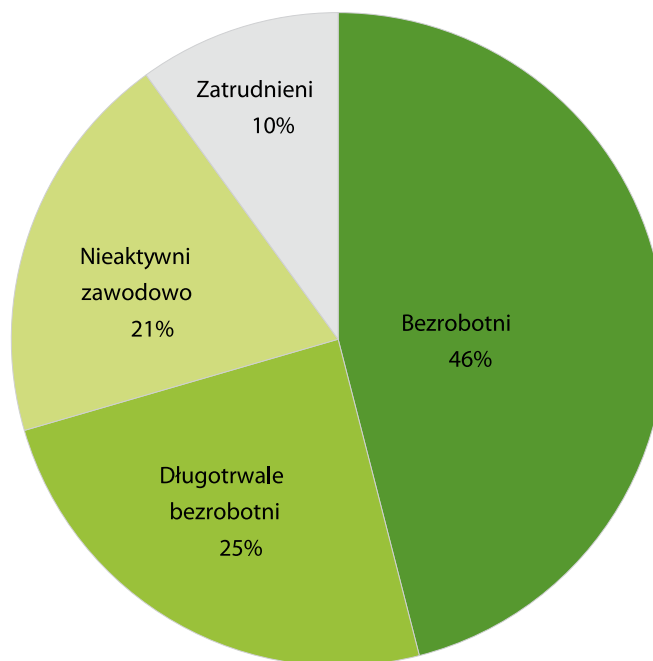
Dwie ostatnie kategorie osób bezrobotnych tj. osoby młode i starsze stanowiły na koniec 2011 r. prawie połowę wszystkich osób bezrobotnych w Małopolsce - 45%.

Wsparcie w ramach PO KL

Od początku realizacji do końca 2011 roku w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w zakresie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy oraz integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zawarto 691 umów na kwotę 910 mln zł. Dzięki temu, wsparciem objęto niemal 102 tys. osób tj. 3% mieszkańców Małopolski. Uczestnikami projektów w PO KL były częściej kobiety (64%) niż mężczyźni (36%), a także ludzie młodzi - średni wiek uczestnika projektu to 32 lata (dla porównania: średni wiek mieszkańca Małopolski to 37 lat).

Analizując strukturę osób, którym udzielono pomocy w PO KL pod kątem ich statusu na rynku pracy zauważalny jest dominujący udział osób bezrobotnych, które stanowią ponad 70% wszystkich uczestników. W odniesieniu do ogółu

Status na rynku pracy uczestników projektów aktywizacyjnych i integracyjnych w PO KL

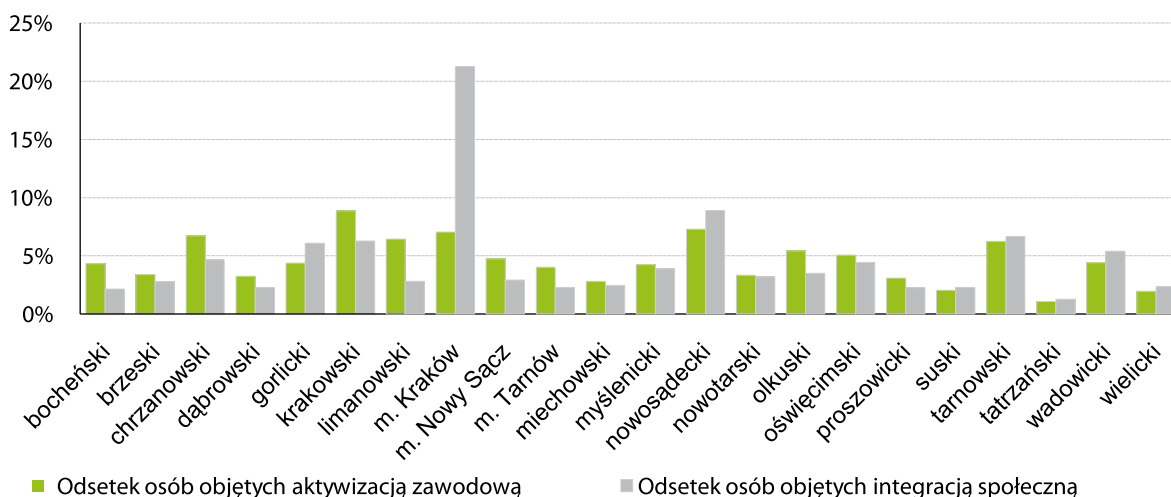
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

osób, co czwarty uczestnik był osobą długotrwale bezrobotną. Osoby bierne zawodowo (w tym osoby nadal uczące się) stanowiły ponad 21%, natomiast osoby zatrudnione - 10%. W przypadku tej ostatniej grupy należy podkreślić, iż w jej skład weszły głównie osoby pracujące, zagrożone wykluczeniem społecznym, których dochód nie przekraczał kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej oraz pracownicy publicznych służb zatrudnienia oraz instytucji pomocy i integracji społecznej, którzy podnosili swoje kwalifikacje w zakresie wspierania osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy.

Najwięcej osób pozostających bez pracy objętych pomocą w zakresie aktywizacji zawodowej pochodziło z powiatu krakowskiego (9%). Natomiast w przypadku osób zagrożonych wykluczeniem społecznym najwięcej uczestników w projektach z zakresu integracji społecznej i zawodowej stanowili mieszkańcy Krakowa (21%).

Realizując politykę niwelowania dysproporcji pomiędzy poszczególnymi powiatami woj. małopolskiego, szczególnie w zakresie istnienia zjawiska zagrożenia wykluczeniem społecznym, założono premiowanie takich projektów z zakresu integracji społecznej dofinansowanych ze środków EFS, które w całości skierowane będą do

Odsetek osób objętych aktywizacją zawodową i integracją społeczną w powiatach

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

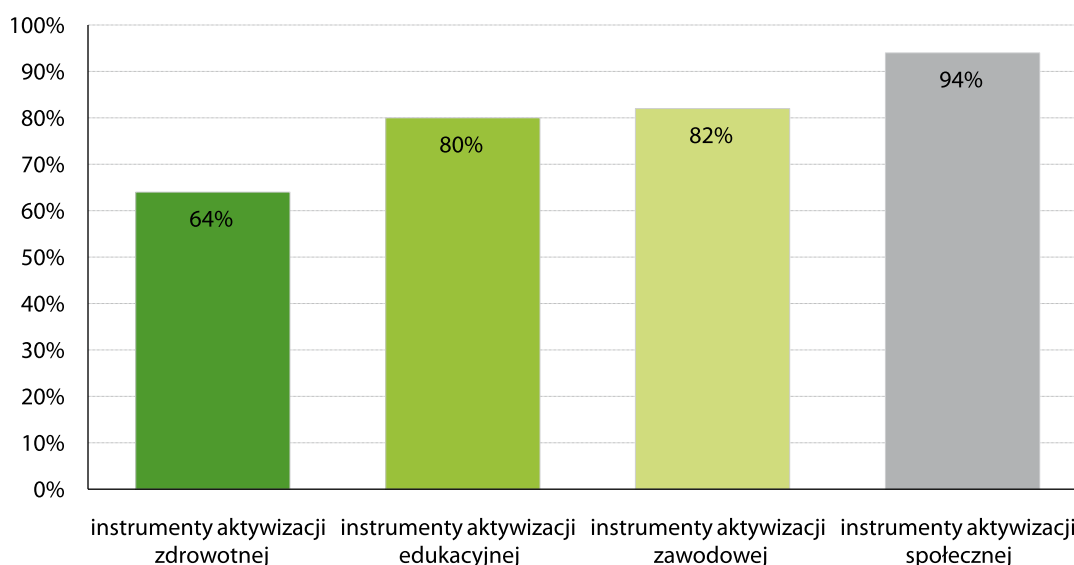
mieszkańców powiatów, na terenie których odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej wynosił powyżej 10% (powiaty: gorlicki, nowosądecki, tarnowski, dąbrowski, limanowski i suski). W latach 2009-2010 skierowano do realizacji 16 takich projektów o wartości 22,3 mln zł. Łącznie w projektach tych wsparcie otrzymało około 2,3 tys. osób. Najliczniejszą grupą wśród uczestników projektów są osoby nieaktywne zawodowo: 1,2 tys. (w tym 566 to osoby uczące się) a następnie osoby bezrobotne – 1,1 tys. z czego 729 to osoby długotrwale bezrobotne. Ponad 20% (460 osób) spośród osób objętych wsparciem stanowią osoby niepełnosprawne. Analizując statystyki z 2011 r. można zaobserwować spadek odsetka korzystających z pomocy społecznej w stosunku do 2010 r. w powiatach: nowosądeckim, dąbrowskim, gorlickim, limanowskim i tarnowskim. Zjawisko to może być efektem wielu czynników (ekonomicznych, społecznych), przy czym nie bez znaczenia pozostają tu opisane powyżej projekty oraz projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie (charakterystyka w dalszej części opracowania).

Pośród projektów mających na celu integrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym większość stanowią projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej (OPS) oraz powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) mające na celu rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji. Od 2010 r. projekty trzyletnie realizuje 174 OPS i 19 PCPR. Jedynie 8 ośrodków pomocy społecznej z Małopolski w 2011 r. nie realizowało tego typu projektów. Uczestnikami

projektów realizowanych przez OPS-y i PCPR-y są: osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, które są w wieku aktywności zawodowej, niezatrudnione lub zatrudnione, zagrożone wykluczeniem społecznym z co najmniej jednego powodu spośród wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz otoczenie osób wykluczonych społecznie (w zakresie tzw. wsparcia towarzyszącego). Jednostki realizujące projekty zobowiązane są do świadczenia w ich ramach usług zgodnych z ustawą o pomocy społecznej - determinuje to katalog możliwych do zastosowania form wsparcia, który obejmuje formy aktywnej integracji i upowszechnianie pracy socjalnej. W zakresie rozwoju form aktywnej integracji dopuszcza się stosowanie kontraktów socjalnych (umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, gdzie określone są wspólne działania zmierzające do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej danej osoby lub rodziny), programów aktywności lokalnej (skierowane do osób w ramach konkretnego środowiska lub członków danej społeczności - może to być środowisko grupy zawodowej lub społecznej (np. niepełnosprawnych, osób wychodzących z placówek opiekuńczo-wychowawczych, mieszkańców bloku czy nawet kilku rodzin mieszkających w okolicy) oraz programów integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób niepełnosprawnych). W przypadku realizacji kontraktu socjalnego obowiązkowa jest realizacja „ścieżki reintegracji” obejmującej co najmniej trzy z czterech instrumentów aktywnej integracji: za-

Stosowanie instrumentów aktywnej integracji w OPS (w tym MOPS) i PCPR

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Beneficjenci Podziałania 7.1.1 i 7.1.2 POKL w Małopolsce. Raport z badań ankietowych. Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Kraków, 2011.

wodowej, społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej. W realizowanych projektach skupiono się głównie na aktywizacji społecznej i zawodowej oferując klientom pomocy społecznej głównie treningi kompetencji i umiejętności społecznych oraz usługi doradztwa zawodowego.

W dotychczas realizowanych projektach udział rozpoczęło 18,7 tys. osób (w tym ponad 69% stanowią kobiety, a 30% osoby niepełnosprawne), natomiast do końca 2011 r. wsparcie zakończyło ponad 11 tys. osób. Przeważającą większość uczestników projektów mających na celu aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy stanowią klienci powiatowych urzędów pracy uczestniczący w projektach realizowanych przez te podmioty - osoby te stanowią 60% spośród wszystkich uczestników projektów aktywizacyjnych i integracyjnych. Charakterystykę pomocy dla tej grupy przedstawiono w dalszej części opracowania dotyczącego wsparcia udzielanego przez powiatowe urzędy pracy.

Aby można było mówić o efektywnej pomocy dla osób pozostających bez pracy (szczególnie długotrwale) oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym konieczne jest uwzględnienie działań kompleksowych i wielowymiarowych, łączących zarówno aktywizację czy reintegrację społeczną uczestników z uzyskaniem przez nich zatrudnienia. Kompleksowe wsparcie w postaci szkoleń uzupełnionych o doradztwo zawodowe, usługi pośrednictwa pracy oraz formy zatrudnieniowe są domeną powiatowych urzędów pra-

cy oraz tych projektodawców, którzy realizują projekty z zakresu aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia. Podobnie sytuacja wygląda w odniesieniu do projektów dotyczących integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych gdzie także świadczone jest kompleksowe wsparcie (poradnictwo psychologiczne, doradztwo zawodowe, szkolenia, reintegracja zawodowa u pracodawcy/staże itd.).

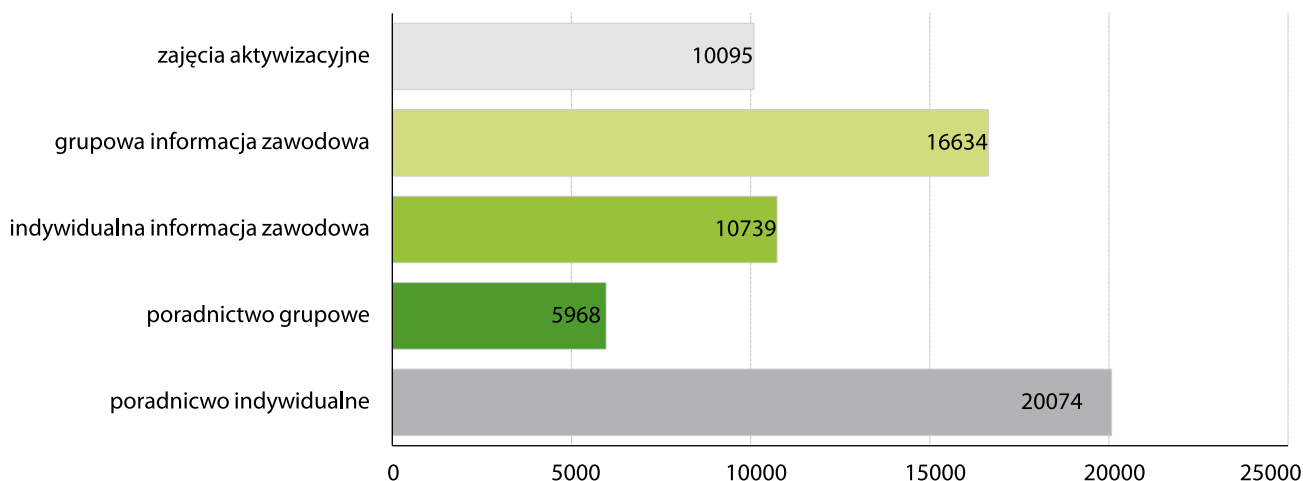
Około 45% uczestników projektów, których celem była aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy (w tym bezrobotnych) znalazło zatrudnienie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie. Odsetek ten jest niższy w przypadku projektów kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym - w tym przypadku w analogicznym okresie pracę znalazło 18% uczestników¹⁰.

Poradnictwo zawodowe, informacja zawodowa oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy

Usługi doradztwa zawodowego, informacji zawodowej oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy stanowią wraz z pośrednictwem pracy podstawowe wsparcie z jakiego bezrobotni mogą skorzystać w powiatowych urzędach pracy i centrach informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzęd-

¹⁰ Na podstawie: *Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Raport końcowy z III etapu ewaluacji*, Warszawa, 2011

Liczba klientów poszczególnych usług doradztwa zawodowego i informacji zawodowej w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

dów pracy. Poradnictwo zawodowe polega na udzielaniu osobom bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w planowaniu i organizowaniu życia zawodowego.

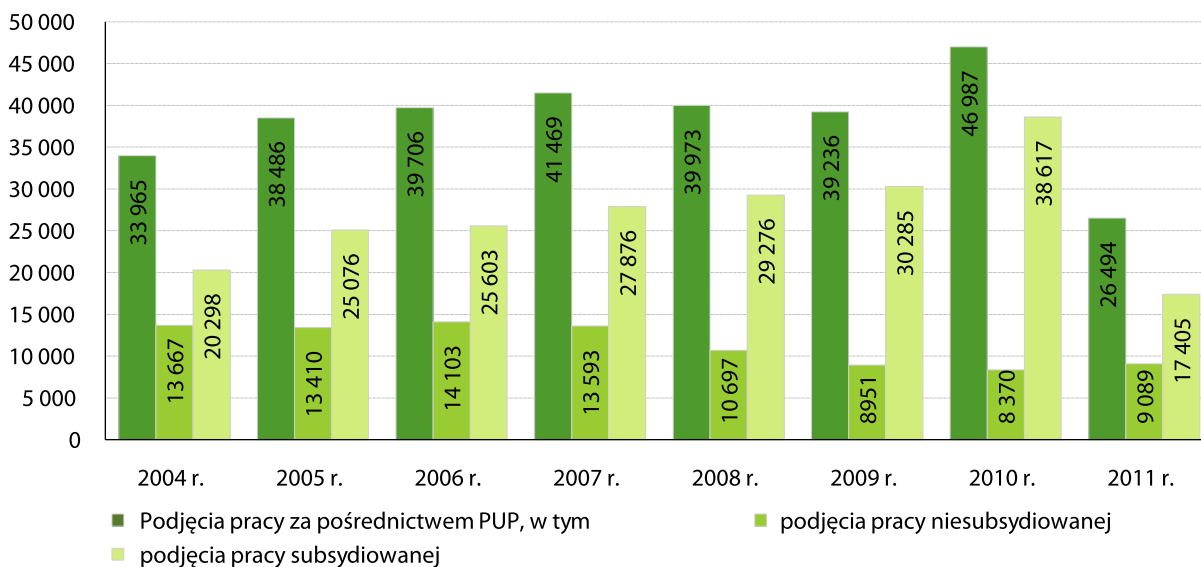
Informacje dotyczące liczby klientów korzystających w 2011 r. z usług indywidualnego poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej zrealizowanych przez Publiczne Służby Zatrudnienia w Małopolsce w 2011 r. przedstawia wykres obok.

W 2011 r. najwięcej klientów skorzystało z usługi poradnictwa indywidualnego (ponad 20 tys. osób). Usługa taka polega na udzieleniu wsparcia w określeniu predyspozycji zawodowych, wyborze lub zmiany zawodu, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, wyborze kierunku kształcenia lub szkolenia, planowania kariery zawodowej. W 2011 r. w ramach poradnictwa indywidualnego przeprowadzono 1 055 badań testowych dla 867 osób. Ponad 91% testów wykonano w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie i w zespołach zamiejscowych w Nowym Sączu i Tarnowie. Badania te miały głównie na celu określenie predyspozycji i zainteresowań zawodowych oraz planowania kariery zawodowej. Usługa poradnictwa zawodowego realizowana jest także w formie grupowej. Korzystanie z tej formy wymaga zaangażowania się w proces doradczy przez dłuższy okres czasu, w różnorodną aktywność w trakcie zajęć i pomiędzy zajęciami. Usługi grupowego poradnictwa zawodowego każdorazowo poprzedzone są indywidualnym spotkaniem z doradcą zawodowym. W 2011 r. w warsztatach grupowego poradnictwa zawodowego uczestniczyło 5 968 osób.

W 2011 r. z usług indywidualnej oraz grupowej informacji zawodowej skorzystały 27 373 osoby. W ramach tej usługi klienci uzyskiwali informacje zawodowe dotyczące m.in.: sytuacji na rynku pracy, informacji o zawodach i kształceniu, sposobów poszukiwania zatrudnienia oraz planowania rozwoju edukacyjno – zawodowego. Osoby poszukujące informacji miały możliwości korzystania z dostępnych zasobów informacyjnych samodzielnie, jak również z pomocą doradcy zawodowego, a informacje udostępniane były zarówno w formie drukowanej (np. ulotki, broszury, wykazy, poradniki), elektronicznej (programy komputerowe, prezentacje multimedialne, strony www przydatne w aktywnym planowaniu rozwoju zawodowego i poszukiwaniu pracy) oraz audiowizualnej (np. filmy zawodoznawcze).

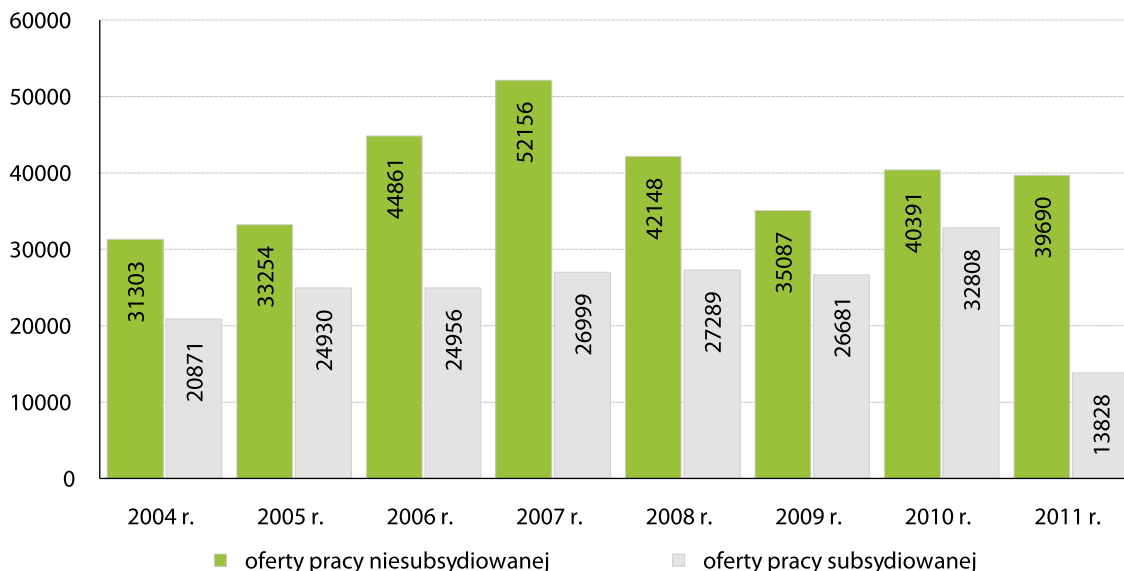
Pomoc w aktywnym poszukiwaniu realizowana jest przez powiatowe urzędy pracy poprzez zajęcia w ramach klubów pracy. Mogą one przyjmować 2 formy: szkoleń lub warsztatowych zajęć aktywizacyjnych. W 2011 r. w zajęciach aktywizacyjnych udział wzięło 10 095 osób, natomiast w szkoleniach w klubach pracy - 1 487 osób. Udział w tych formach pozwolił bezrobotnym na opanowanie konkretnych umiejętności pozwalających na bardziej efektywne poszukiwanie pracy m.in.: nabycie umiejętności asertywnego reagowania w sytuacjach trudnych, umiejętność komunikacji werbalnej, mowy ciała i relacji interpersonalnych, określenie swoich mocnych i słabych stron. Udział w tych formach wpłynął na zwiększenie u uczestników motywacji do aktywnego poszukiwania pracy, a także ułatwił im wybór odpowiedniej formy wsparcia umożliwiającej powrót na rynek

Podjęcia pracy za pośrednictwem PUP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Wielkość i struktura wybranych regionalnych rynków pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

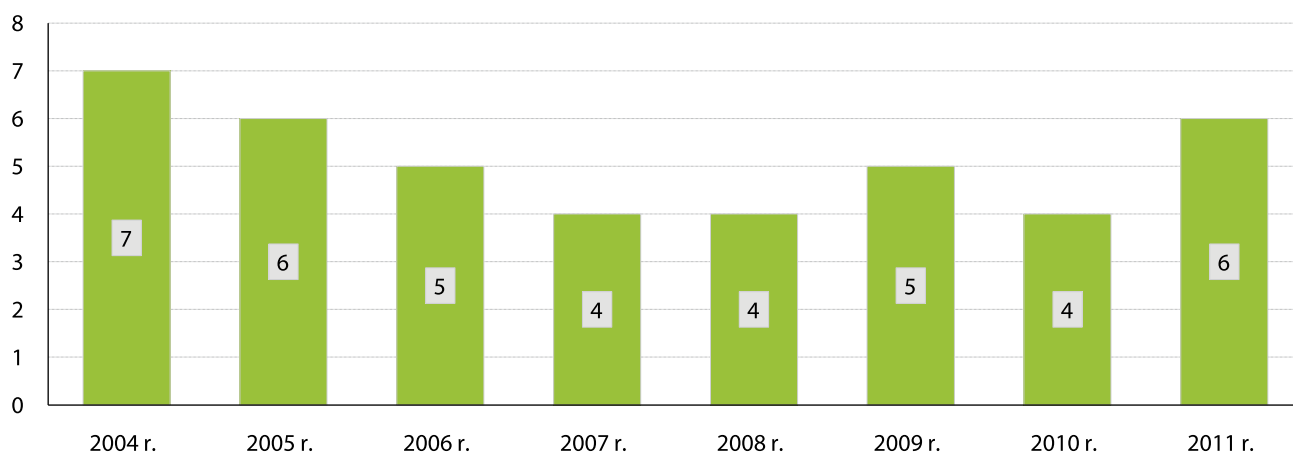
pracy. Klienci tych usług mieli też możliwość poznania i przetestowania różnych metod i technik poszukiwania pracy.

Pośrednictwo pracy

Pod pojęciem usług pośrednictwa pracy należy rozumieć udzielanie pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w znalezieniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Z usług pośrednictwa pracy mogą korzystać wszyscy zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy bezrobotni oraz poszukujący pracy.

W 2011 r. dzięki pomocy pośredników powiatowych urzędów pracy w Małopolsce zatrudnienie podjęły 26 494 osoby. W stosunku do danych z 2010 r. odnotowano w tym zakresie znaczny spadek - o 44,2%. W 2011 r. grupa osób, które podjęły pracę dzięki pośrednictwu urzędu pracy była o 21 tys. osób mniejsza niż rok wcześniej, przy czym zmniejszyły się jedynie podjęcia pracy na stanowiskach finansowanych ze środków Funduszu Pracy - o 55,1% (21 392), natomiast liczba podjęć pracy niesubsydiowanej dzięki pośrednictwu powiatowych urzędów pracy w niewielkim stopniu ale jednak wzrosła o 4,5% (389).

Zmiany w poziomie wskaźnika określającego liczbę bezrobotnych przypadających na 1 ofertę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Jednocześnie w tym samym czasie odnotowano znaczny wzrost o 15% (8 494) podjęć pracy dokonywanych przez bezrobotnych samodzielnie. Również liczba ofert pracy pozyskanych w 2011 r. przez powiatowe urzędy pracy była niższa niż w 2010 r. Skala spadku wyniosła 26,9% (19 681 oferty), przy czym pula ofert niesubsydiowanych zmniejszyła się jedynie nieznacznie - o 1,7% (701 ofert). W znaczącym stopniu zmalała natomiast liczba subsydiowanych miejsc pracy - o 57,9% (18 980 ofert).

Było to skutkiem ograniczenia w 2011 r. poziomu środków Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywizację zawodową bezrobotnych i przełożyło się na mniejszą liczbę osób objętych poszczegól-

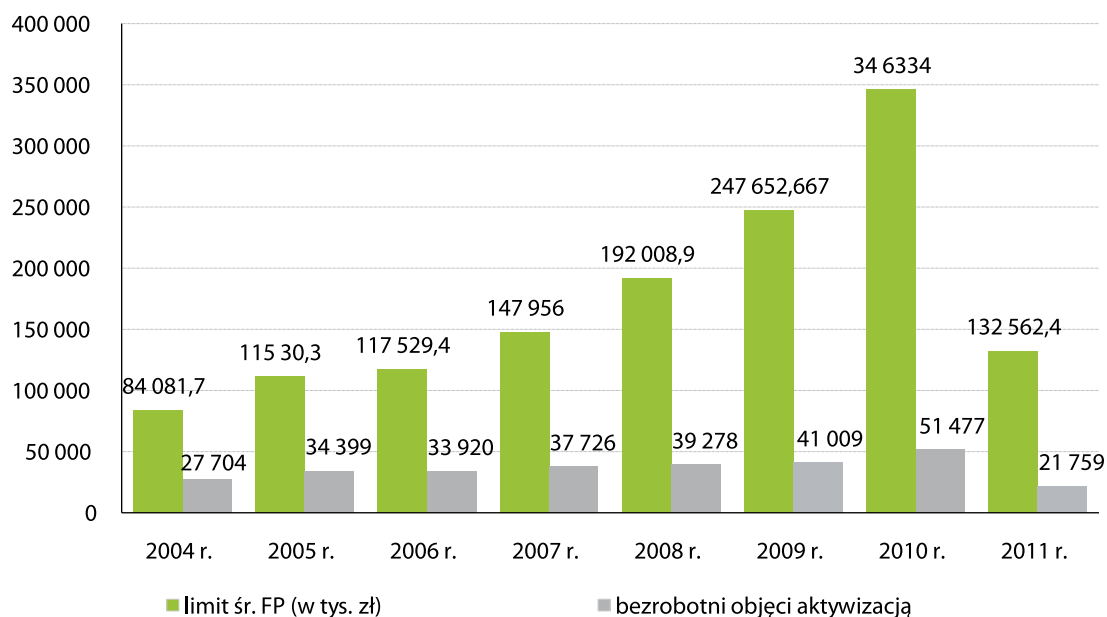
nymi formami wsparcia i w efekcie na mniejszą liczbę podjęć pracy.

Spadek liczby ofert w dyspozycji powiatowych urzędów pracy, przy jednoczesnym wzroście liczby bezrobotnych w ewidencji urzędów skutkowało wzrostem wskaźnika liczba ofert na 1 bezrobotnego. W 2011 r. na 1 ofertę przypadało w Małopolsce średnio 6 osób.

Aktywne formy wsparcia

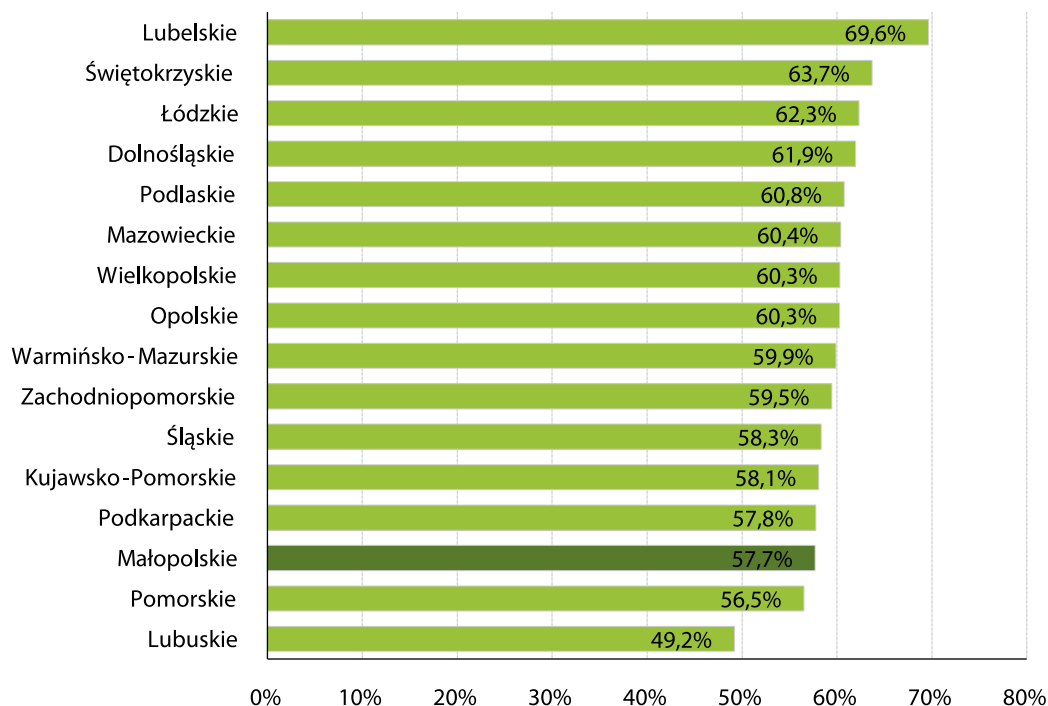
W przypadku, gdy pomoc udzielona przez doradców zawodowych i pośredników pracy okaże się niewystarczająca, powiatowe urzędy pracy wykorzystują dodatkowe formy wsparcia finansowane z Funduszu Pracy.

Poziom śr. FP na aktywizację zawodową bezrobotnych, a liczba objętych aktywizacją

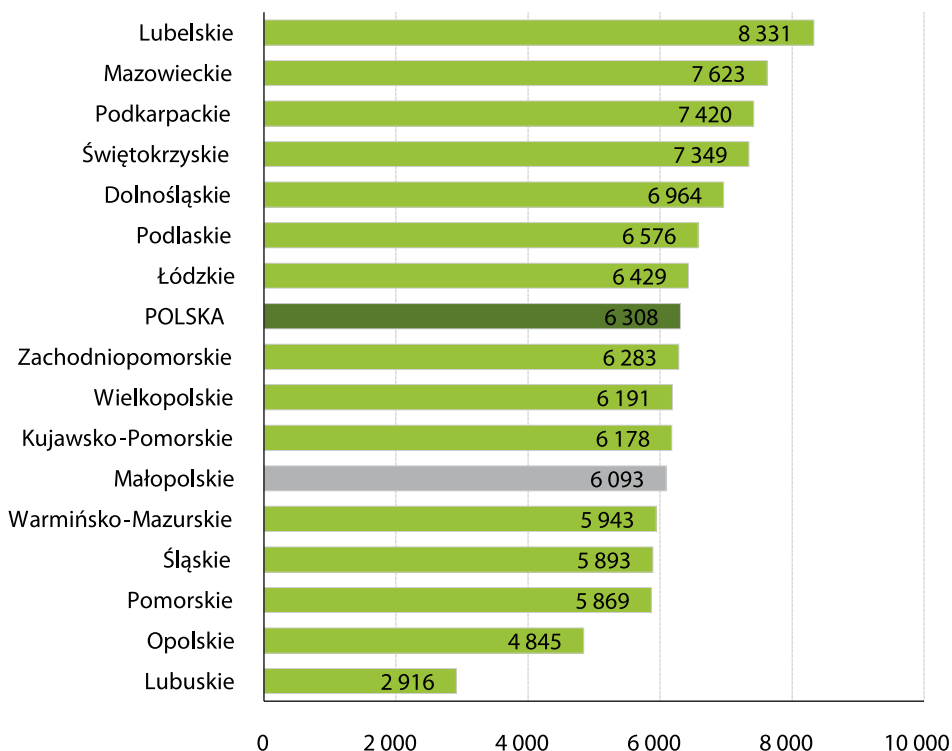
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Procent spadku liczby bezrobotnych objętych działaniami aktywizacyjnymi w okresie 2010-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

Średni jednostkowy koszt aktywizacji w 2011 r.

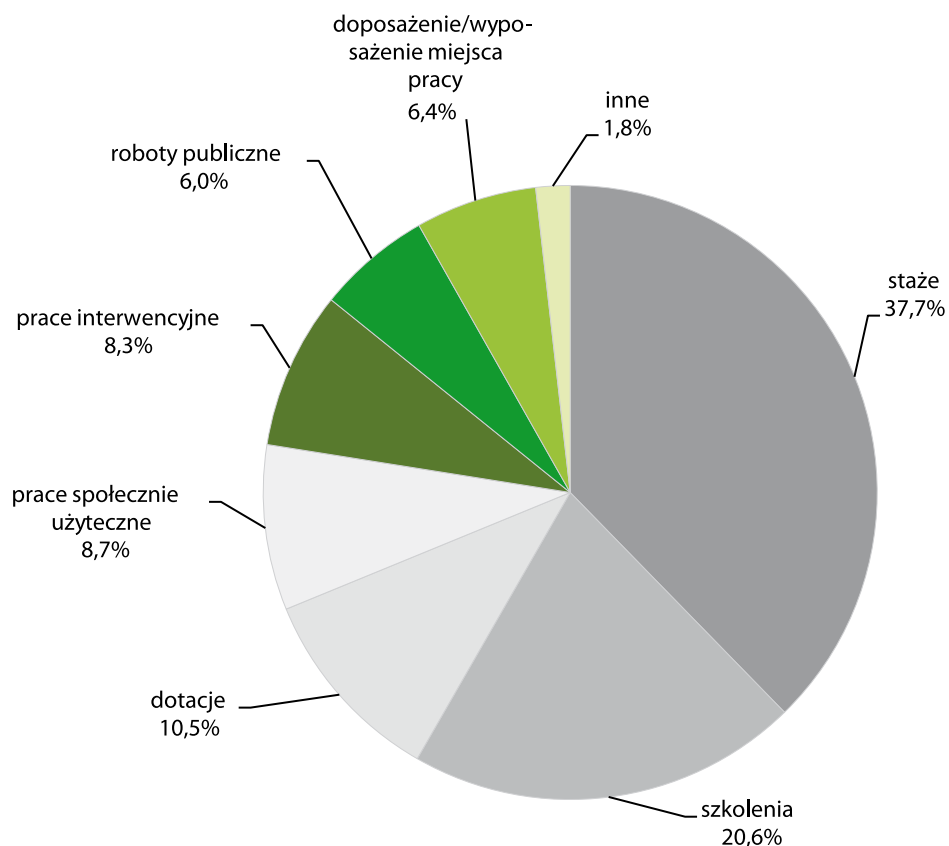
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

W 2011 r. powiatowe urzędy pracy objęły działaniami aktywizacyjnymi 21 759 osób. W porównaniu z 2010 r. grupa ta była o 57,7% mniejsza (29 718 osób). Przyczyną było znaczne ograniczenie poziomu środków, jakie powiatowe urzędy pracy mogły wydatkować na ten cel. W 2011 r.

Małopolska otrzymała o 61,7% (213 772 tys. zł) niższy limit środków Funduszu Pracy przeznaczonych na realizację programów rynku pracy.

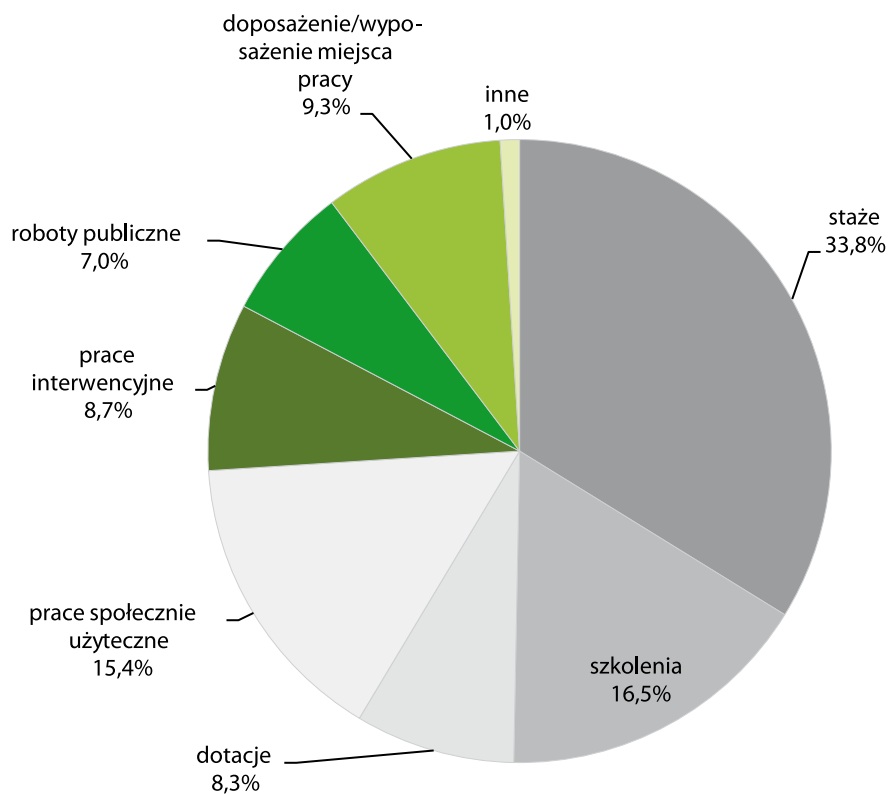
Obniżenie środków Funduszu Pracy przeznaczonych na działania aktywizacyjne dotyczyło całego kraju. W związku z tym spadek liczby

Struktura uczestników działań aktywizacyjnych w 2011 r. w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Struktura uczestników działań aktywizacyjnych w 2011 r. w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

osób objętych działaniami aktywizacyjnymi wystąpił we wszystkich województwach. Najwyższy spadek odnotowano w województwach: lubelskim (69,6%), świętokrzyskim (63,7%) i łódzkim (62,3%), najniższy w województwach: lubuskim (49,2%), pomorskim (56,5%), i małopolskim (57,7%).

Spadek poziomu środków przeznaczonych na działania aktywizacyjne w 2011 r. był na tyle znaczny, że w zakresie właściwie wszystkich form wsparcia, z wyłączeniem jedynie przygotowania zawodowego w miejscu pracy, odnotowano, w porównaniu z 2010 r., zmniejszenie wydatków. Najsilniejszy spadek wystąpił w przypadku wydatków na środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacje dla pracodawców na doposażenie lub wyposażenie miejsc pracy, a więc najdroższych form aktywizacji bezrobotnych. Ograniczono zarówno liczbę udzielanych dotacji dla bezrobotnych i pracodawców jak i ich średnią wartość. W sytuacji ograniczenia poziomu środków, powiatowe urzędy pracy dodatkowo skracają czas trwania poszczególnych form wsparcia, oraz rezygnowały z realizacji towarzyszących form wsparcia (badań, refundacji kosztów dojazdu, refundacji kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 lub osobą zależną) a także udzielania stypendium na kontynuację nauki, dofinansowania studiów podyplomowych. Podobne zmiany zostały odnotowane w całym kraju. Przyniosło to w efekcie obniżenie średniego kosztu wsparcia - w skali Polski średni koszt wsparcia w 2011 r. był w porównaniu z 2010 r. niższy o 8%, w Małopolsce o 9,2%.

Średni koszt aktywizacji 1 osoby wyniósł w Małopolsce w 2011 r. 6 093 zł i był niższy niż średnia w kraju o 190 zł. Województwa znajdujące się w czołówce pod względem najniższego średniego kosztu aktywizacji (lubuskie i opolskie) mają w strukturze osób objętych wsparciem bardzo duży udział osób zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych (lubuskie – 49,3%, opolskie – 19,5%, przy średniej dla kraju 15,4% a w Małopolsce 8,7%), a jest to najtańsza forma aktywizacji.

Małopolska należy do grupy województw o wyższym od średniokrajowego spadku poziomu tego kosztu. Z kolei w województwach: świętokrzyskim i lubelskim odnotowano wzrost kosztu jednostkowego.

Najczęściej stosowaną przez powiatowe urzędy pracy formą wsparcia są staże, a w następnej kolejności szkolenia. W 2011 r. z pomocy w tych formach skorzystała ponad połowa bezrobotnych objętych aktywizacją. Na trzecim miejscu znajdu-

ją się środki na podjęcie działalności gospodarczej - w 2011 r. co dziesiąty aktywizowany otrzymał dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Dominacja tych 3 form wsparcia widoczna jest już od kilku lat. W porównaniu z danymi krajowymi Małopolska wyróżnia się większym udziałem osób uczestniczących w stażach i szkoleniach oraz korzystających z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Mniejszy jest natomiast w naszym województwie w porównaniu do reszty kraju udział osób zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych, robót publicznych oraz w ramach środków na doposażenie lub wyposażenie miejsca pracy. Tłumażyć to można dostosowaniem form wsparcia do struktury bezrobotnych. Małopolska wyróżnia się bowiem na tle kraju dużym odsetkiem osób młodych i jednocześnie mniejszym odsetkiem osób starszych. Ze staży i szkoleń korzystają przede wszystkim osoby młode, natomiast z udziału w robotach publicznych i prac społecznie użytecznych - osoby starsze.

Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej dla programów aktywizacji realizowanych przez powiatowe urzędy pracy kształtował się w 2011 r. na poziomie 56,1%. Oznacza to, że średnio co druga objęta aktywizacją osoba podjęła zatrudnienie.

Pozostawanie bez pracy osób młodych

Problem bezrobocia wśród ludzi młodych, choć nie jest zjawiskiem nowym, zyskał w ostatnim czasie dużo uwagi ze względu na zapoczątkowany na madryckim Puerta del Sol Ruch Oburzonych. Choć w Polsce nie zyskał on wielu aktywnie działających zwolenników (marsz 15 października 2011 w Warszawie zgromadził zaledwie ok. 200 osób) coraz częściej mówi się o powstawaniu nowej klasy społecznej - prekariatu. Zaliczani są do niej ludzie bez pracy lub na niepewnych umowach, których wynagrodzenia nie wystarczają na utrzymanie się i nie pozwalają planować przyszłości, nie zapewniają więc poczucia bezpieczeństwa¹¹.

Z drugiej strony z badań¹² wynika, że młodzi nie znajdują pracy przede wszystkim z uwagi na brak wymaganego doświadczenia zawodowego. Brakuje im świadomości na temat ocze-

¹¹ Smoczyński W., *Prekariat: młodzi bez perspektyw*. Nowa klasa społeczna, portal: www.polityka.pl

¹² *Badanie Pracodawców*, Bilans Kapitału Ludzkiego, Warszawa, 2011; *Pracodawca-Rynek-Pracownik*, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pacy i Edukacji, Kraków, 2010

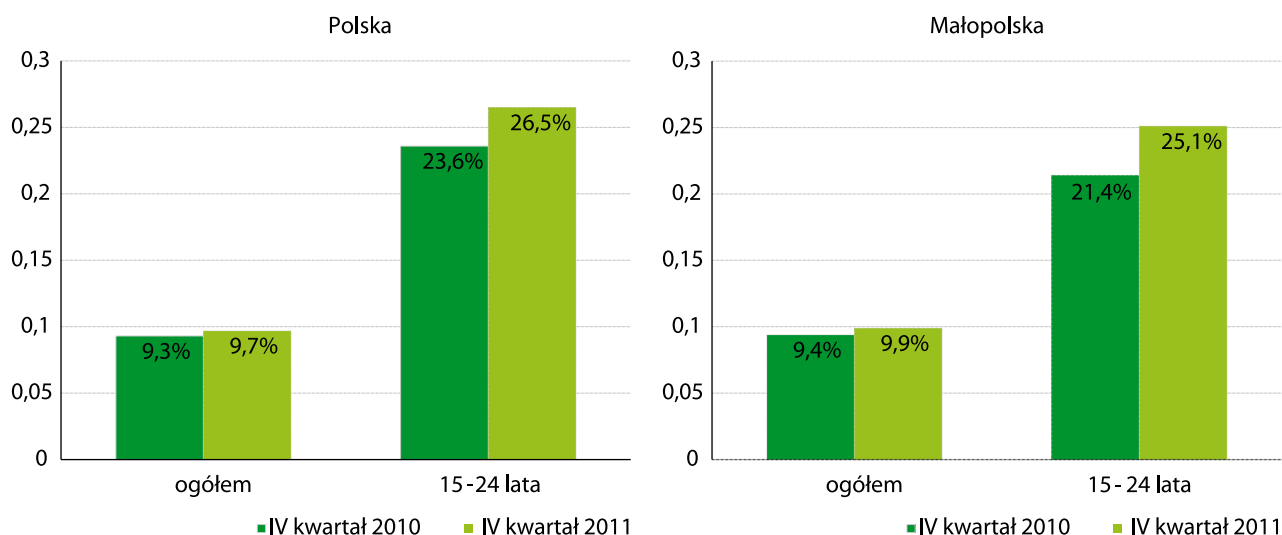
kiwań z jakimi spotkają się na rynku pracy, pracodawcy niechętnie przyjmują uczniów na praktyki i staże, a system kształcenia nie jest w stanie zapewnić uczniom umiejętności praktycznych na wymaganym przez pracodawców poziomie. Problemem jest również nieadekwatność zdobywanego przez młodych wykształcenia do potrzeb rynku pracy.

W Małopolsce stopa bezrobocia w grupie 15-24 lata (wg BAEL) była nieco niższa niż w Polsce

6 miesięcy. Z drugiej strony aż 35% osób młodych jest długotrwale bezrobotna, co może oznaczać, że w niedługim czasie po wyrejestrowaniu ponownie stają się klientami powiatowych urzędów pracy. W Małopolsce 10% młodych bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, a około 2/3 (66%) nie posiada żadnego doświadczenia zawodowego.

Z poziomem bezrobocia silnie skorelowany był poziom zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata, który na koniec IV kw. 2011 r. wyniósł w Małopolsce

Stopa bezrobocia wg BAEL w IV kwartale 2010 i 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

i w IV kwartale 2011 r. wynosiła 25,1% (26,5% w Polsce)¹³. W stosunku do 2010 r. nastąpił jej wzrost o 3,7 punktu procentowego w Małopolsce i 2,9 p.p. w Polsce. Z kolei odsetek osób w wieku do 25 lat w ogóle bezrobotnych w 2011 r. spadł w stosunku do 2010 roku o 1,4 punktu procentowego i wynosił 26,2%.

Spadek liczby młodych bezrobotnych w rejestrach PUP nie oznacza jednak, że sytuacja osób młodych na rynku pracy poprawia się. Może on wynikać z mniejszego zainteresowania młodzieży rejestracją w urzędzie. W minionym roku ze względu na ograniczone środki w dyspozycji PUP mniej osób mogło skorzystać ze staży, które są jedną z częściej stosowanych form aktywizacji osób młodych. Osoby do 25. roku życia pośród osób bezrobotnych wyróżnią się najwyższą dynamiką napływów i odpływów - 60% pozostaje w rejestrach maksymalnie

25% (spadek 1,2 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu w 2010 r.) a w Polsce 24,7% (spadek o 1,1 p.p.). Tymczasem średni poziom zatrudnienia młodych w UE wynosi ok. 33,7%. Od kilku ostatnich lat wskaźnik zatrudnienia młodych w Polsce obniża się, przy czym obecnie jest najniższy wśród wszystkich grup wiekowych. Najwyższy spadek w porównaniu ze średnią dla UE-27 odnotowano w okresie 2010-2011. Jego przyczyną może być wydłużanie procesu edukacji ludzi młodych, a także rosnące bezrobocie w tej grupie osób.

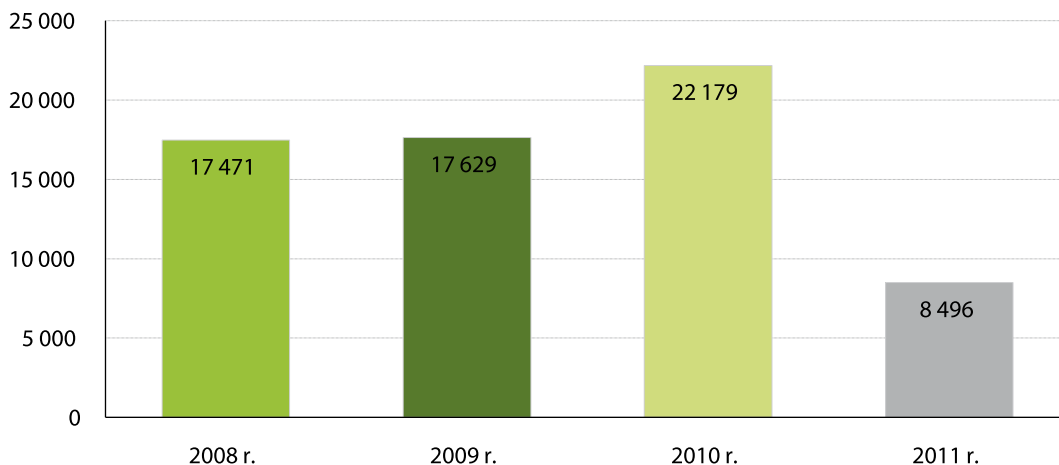
Aktywizacja osób w wieku do 25. r. ż.

W Małopolsce od wielu lat, zarówno w projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego jak i w ramach zadań finansowanych z Funduszu Pracy preferowano udział osób młodych w działaniach aktywizacyjnych.

W 2011 r. powiatowe urzędy pracy objęły wsparciem 8 496 osób w wieku do 25. r. ż. Średnio co dru-

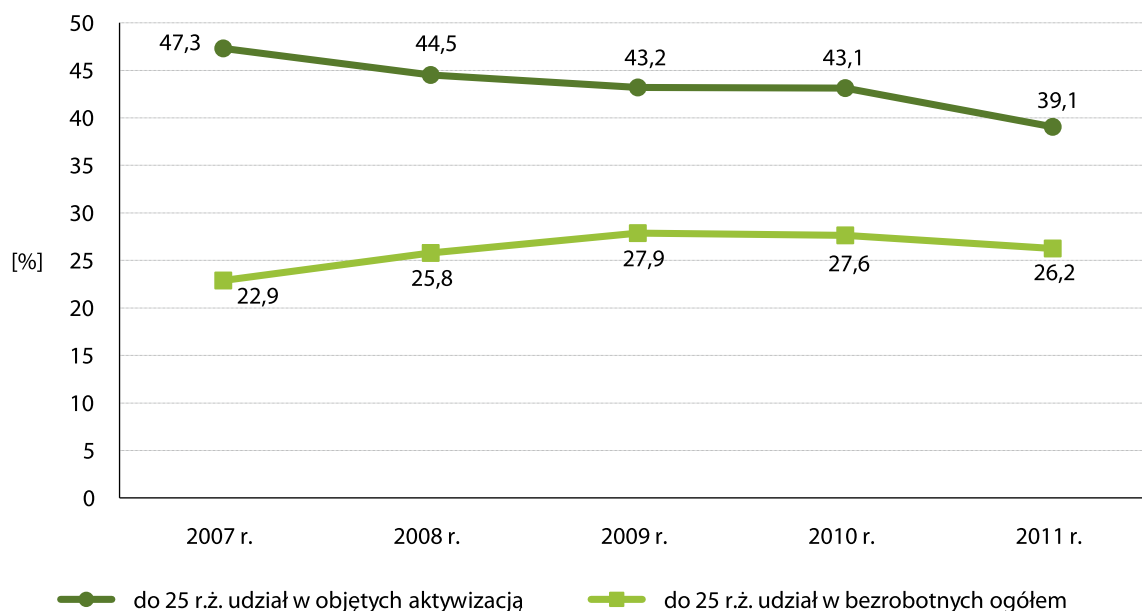
¹³ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2011 r., Informacja sygnałowa nr 3, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, 2012, *Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2012

Liczba bezrobotnych do 25. r. ż. objętych aktywizacją przez powiatowe urzędy pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Bezrobotni w wieku do 25 r.ż.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

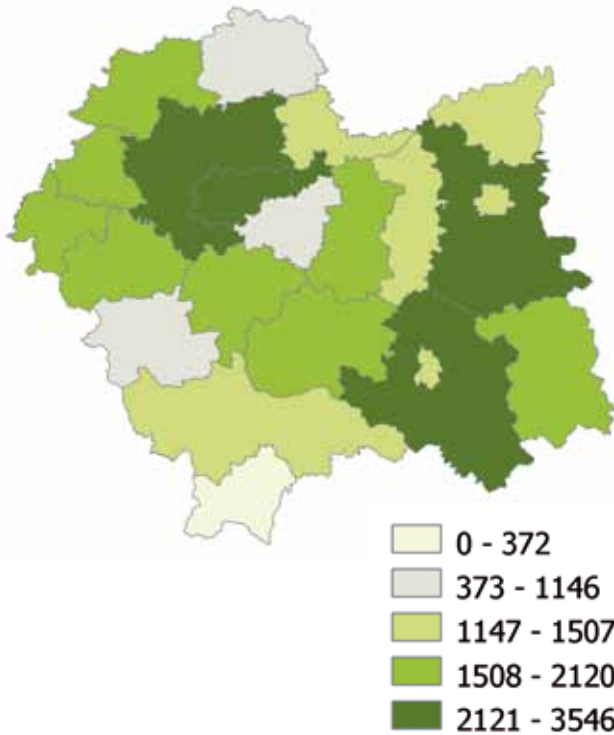
gi młody odbiorca tego wsparcia był uczestnikiem projektów realizowanych przez powiatowe urzędy pracy w ramach projektów finansowanych za środki z Europejskiego Funduszu Społecznego. Osoby w tym wieku stanowiły 39,1% ogółu uczestników programów rynku pracy. Udział tej grupy w ogóle aktywizowanych jest znacznie wyższy niż odsetek osób do 25. r. ż. w populacji bezrobotnych (26,2% dane wg stanu na 31.12.2011 r.). Jest to stała tendencja obserwowana również we wcześniejszych latach.

W stosunku do 2010 r. wyraźnie zmniejszył się odsetek tej grupy w ogóle aktywizowanych. Zaznaczyć jednak należy, że spadł też udział osób do 25 r. ż. w populacji bezrobotnych.

Osoby młode chętnie uczestniczą w różnych formach wsparcia, są mobilne i elastyczne zawo-

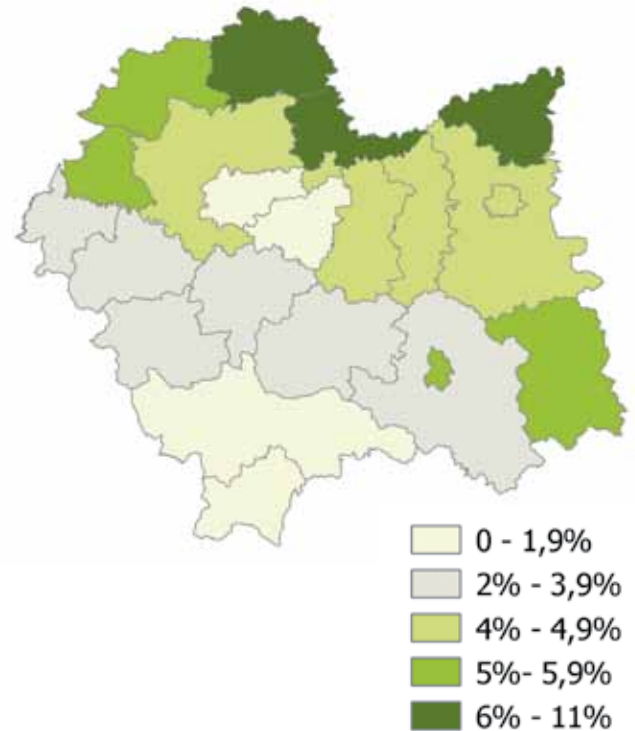
dowo. Chętnie decydują się na podniesienie, uzupełnienie lub zmianę kwalifikacji. W 2011 r. osoby do 25. r. ż. najczęściej uczestniczyły w stażach. Jest to uzasadnione, ponieważ podstawową barierą dla tej grupy jest brak doświadczenia zawodowego oraz brak praktyki. Z formy tej skorzystało 60% osób młodych objętych aktywizacją. Stosunkowo duża część tej grupy brała udział w szkoleniach - 16%. Osoby te dosyć często korzystały z porad zawodowych - 4 407 os. tj. 22% wszystkich korzystających z tej formy. Z usługi grupowego poradnictwa zawodowego wśród osób do 25. roku życia skorzystało łącznie 2 055 osób (34,4% ogółu korzystających z tej formy), a z kolei z grupowej informacji zawodowej skorzystało 6 220 osób (37,4% z ogółu). Spośród 10 095 uczestników za-

Liczba uczestników do 25 r. ż w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

Odsetek uczestników do 25 r. ż w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej do ogółu osób w tej kategorii wiekowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

Samodzielne życie – program aktywizacji młodzieży z małopolskich ośrodków wychowawczych

Celem projektu jest poprawa szans adaptacyjnych wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych poprzez organizację dodatkowego wsparcia w zakresie umiejętności społecznych i zawodowych dzięki realizacji Programów Aktywizacji Wychowanków, w tym: wyposażenie wychowanków w poszukiwane umiejętności zawodowe (kursy zawodowe uzależnione od indywidualnych predyspozycji wychowanków oraz aktualnych potrzeb rynku pracy, np. spawalnicze, gastronomiczne, operatorów wózków widłowych, prac wysokościowych); podniesienie kompetencji społecznych niezbędnych m.in. w poszukiwaniu i utrzymaniu zatrudnienia; likwidacja zapóźnień edukacyjnych wynikających m.in. z zaburzeń rozwojowych. Projekt jest adresowany do wychowanków 4 małopolskich ośrodków wychowawczych. Placówki wychowawcze prowadzą działalność wychowawczo-resocjalizacyjną, nie podejmują jednak działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej. Jedynie wyspospecjalistyczne i intensywne działania aktywizujące zawodowo młodzież trudną dają gwarancję zwiększenia ich dojrzałości społecznej oraz przyszłego znalezienia się na rynku pracy. Brak tego typu działań wobec tej grupy młodzieży może skutkować pogłębianiem się wykluczenia społecznego, aż do trwałych zachowań z obszaru patologii społecznej, jak przestępczość nieletnich.

Instytucja realizująca projekt: Województwo Małopolskie w partnerstwie ze Zgromadzeniem Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia w Krakowie i Gminą Miejską Kraków

Wartość projektu: 6 mln zł

jęć aktywizacyjnych 2 769 (27,4%) to osoby w wieku do 25 lat.

Z obserwacji doradców zawodowych wynika, że dla osób do 25. roku życia obok braku doświadczenia jedną z poważniejszych barier wejścia na rynek pracy jest brak wiedzy na temat własnych predyspozycji zawodowych, nieznanostwo zasad tworzenia dokumentów aplikacyjnych czy prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej. Zauważyć można także brak rozpoznania realiów rynku pracy, w tym oczekiwań pracodawców względem kandydatów, wysokości wynagrodzenia lub form zatrudnienia. Wsparcie doradców zawodowych polega głównie na uzupełnieniu tych luk.

Osoby młode były także odbiorcami wsparcia oferowanego w obszarze rynku pracy i wykluczenia społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowanego za środki EFS. Łącznie w okresie 2008–2011 z pomocy w powrocie czy wejściu na rynek pracy oraz z pomocy w integracji społecznej skorzystało 40 200 osób w wieku do 25. r. ż. Największą liczbę uczestników tego wsparcia odnotowano w Krakowie oraz w powiatach: krakowskim, tarnowskim i nowosądeckim. Najmniej młodych uczestników pochodziło z powiatu tatrzańskiego, wielickiego, proszowickiego i suskiego.

Odmienny jednak wygląd przyjmuje mapa przedstawiająca odsetek osób młodych objętych pomocą w projektach PO KL w odniesieniu do ogółu osób w tej kategorii wiekowej w danym powiecie. W takim ujęciu wyróżniają się powiaty miechowski, proszowicki, dąbrowski, gdzie największa ilość młodych mieszkańców tych powiatów brała udział w projektach finansowanych z EFS. Warto podkreślić, że na tych obszarach występuje jednocześnie najwyższy udział osób do 25. roku życia w ogóle bezrobotnych. Z tego względu można pokusić się o stwierdzenie, że kierunkowanie pomocy ze środków EFS jest właściwe, bo odpowiada rzeczywistym potrzebom.

Osoby młode uczestniczące w projektach realizowanych w ramach PO KL mających na celu aktywizację zawodową (z wyłączeniem projektów PUP) korzystały głównie z warsztatów i szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, warsztatów psychospołecznych z zakresu kompetencji społecznych i komunikacji interpersonalnej, usług poradnictwa/doradztwa zawodowego oraz szkoleń, w tym: zawodowych, językowych, komputerowych, prawa jazdy. Z kolei w projektach z zakresu integracji społecznej i zawodowej osoby młode to głównie uczestnicy projektów realizo-

wanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie - wychowankowie rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo-wychowawczych. Uczestnicząc w tych projektach osoby młode mogły uzyskać m.in. pomoc finansową na usamodzielnienie się, kontynuowanie nauki, czy pomoc rzeczową na zagospodarowanie się. Oprócz tego młodzi ludzie mogli uzyskać fachowe doradztwo w zakresie wyboru ścieżki zawodowej czy dalszej edukacji, jak również wziąć udział w szkoleniach i kursach zawodowych, rozwijających kompetencje społeczne, czy też umiejętności poruszania się po rynku pracy. Ponadto w Małopolsce realizowany jest projekt systemowy Województwa Małopolskiego skierowany do młodzieży pt. „Samodzielne życie – program aktywizacji młodzieży z małopolskich ośrodków wychowawczych”.

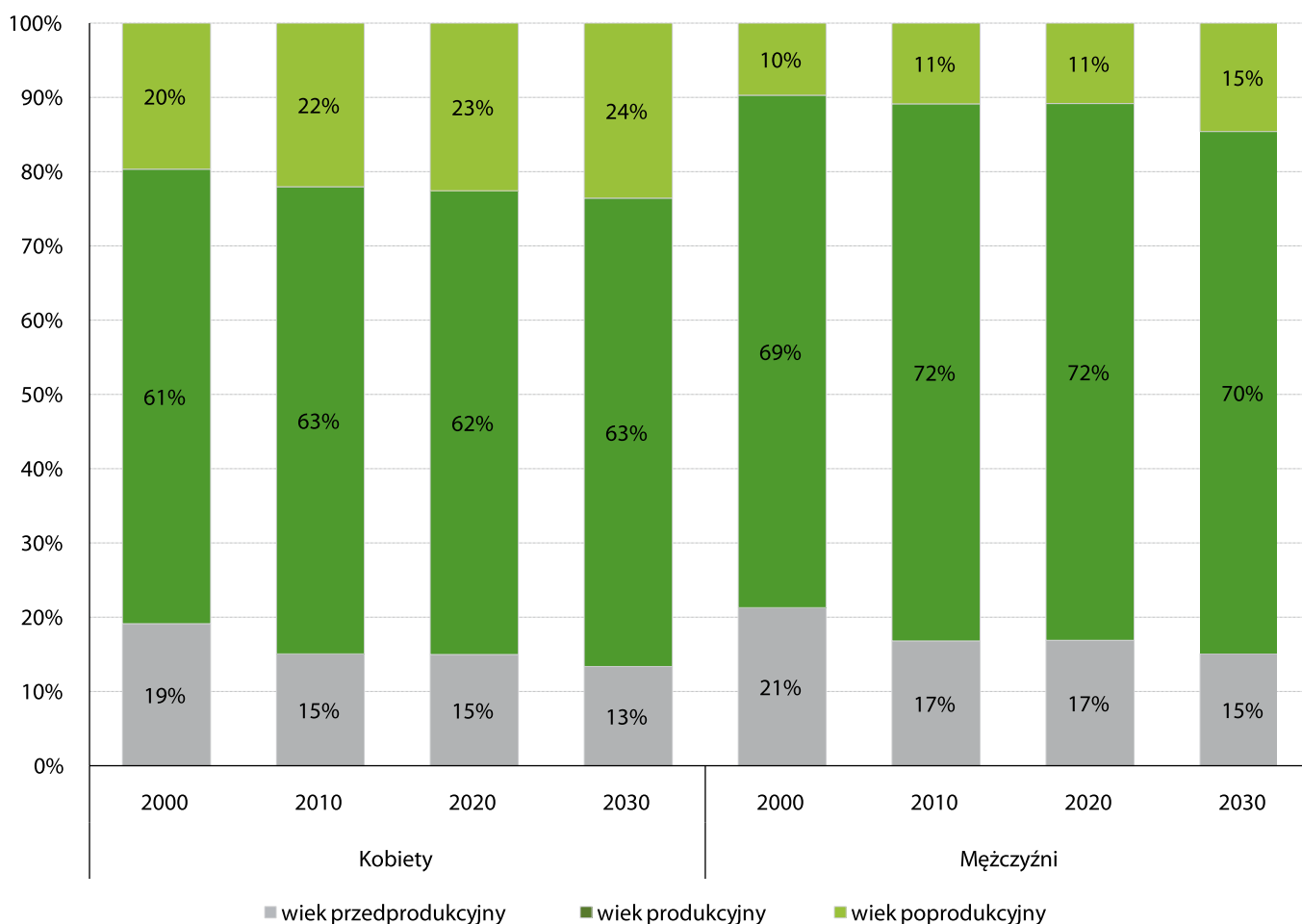
Pozostawanie bez pracy osób powyżej 50. r. ż.

Aktywność na rynku pracy osób po 50. roku życia skupia na sobie zainteresowanie ze względu na planowane wydłużenie i zrównanie wieku emerytalnego. Przeciwnicy tego rozwiązania jako argumentu używają bezrobocia uważając, że przez wydłużenie aktywności zawodowej starsi pracownicy będą dłużej „zajmować” miejsca pracy, więc na rynku pracy znajdzie się więcej osób. Tymczasem prognoza demograficzna GUS dla Małopolski pokazuje, że przy uwzględnieniu dłuższej aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn odsetek osób w wieku produkcyjnym pozostanie na obecnym poziomie również w roku 2030. Trzeba jednak pamiętać, że konsekwencją planowanej reformy będzie zwiększenie się liczby osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (45-59 dla kobiet, 45-64 dla mężczyzn).

Realne wydłużenie aktywności zawodowej zależy więc będzie od zapobiegania wypadaniu tej grupy z rynku pracy, co wiąże się też z koniecznością prowadzenia różnych działań m.in. wdrażaniem modelowych systemów zarządzania wiekiem w firmach i zachęcaniem do podnoszenia, aktualizacji kwalifikacji osób w wieku powyżej 45 r.ż.. Obecnie w aktywności szkoleniowej w jakiegokolwiek formie uczestniczy 15% osób w wieku 50-54 lata, 11% osób w wieku 55-59 lat i zaledwie 7% osób powyżej 60. roku życia (przeciętnie w Polsce dokształca się 19% osób w wieku 18-64 lata)¹⁴.

¹⁴ Worek B. i in., *Kto nas kształci po zakończeniu szkoły?*, Bilans Kapitału Ludzkiego, Warszawa, 2011

Ludność Małopolski wg aktywności na rynku pracy z uwzględnieniem wydłużenia i zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego

W Małopolsce, podobnie jak w Europie i kraju, istotnym problemem jest niski poziom współczynnika aktywności zawodowej i zatrudnienia w grupie wiekowej 50+. Podstawową przyczyną jest wczesne kończenie aktywności zawodowej i przechodzenie w stan zawodowej bierności. W Małopolsce średni wiek przechodzenia do dezaktywacji zawodowej wynosi 54 lata. Jest to znacznie wcześniej niż średnio w kraju - 59,3 lat. Przeciętna europejska w tym zakresie wynosi 61,5 lat. Proces ten wzmacniany jest przez obserwowane powszechnie zjawisko „wypychania” starszych osób z rynku pracy. Wpływ na sytuację osób starszych mają przede wszystkim regulacje prawne, w tym możliwość przechodzenia na „wcześniejsze emerytury”. Jednym z mitów utrudniającym osobom po 50. roku życia znalezienie pracy jest to, że nie są wydajnymi i efektywnymi pracownikami oraz, że mają trudności w nabywaniu nowych umiejętności. Częste jest również przekonanie, że osoby po „pięćdziesiątce” częściej chorują, a ich najważniejszym celem jest dotrwanie do renty lub emerytury.

W 2010 roku odsetek osób bezrobotnych powyżej 50. roku życia znajdujących się w rejestrach małopolskich PUP wynosił 17,3%, natomiast w 2011 r. wzrósł do 18,1%. Utrata pracy przez osoby starsze prowadzi do dłuższego niż w innych grupach wiekowych pozostawania na bezrobociu lub dryfowania do bierności zawodowej. Na koniec 2011 r. w grupie zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50. roku życia 24% pozostawało bez pracy dłużej niż dwa lata, a 44% ponad rok. Odsetek ten jest znacznie niższy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych i wynosi odpowiednio 15% i 34%.

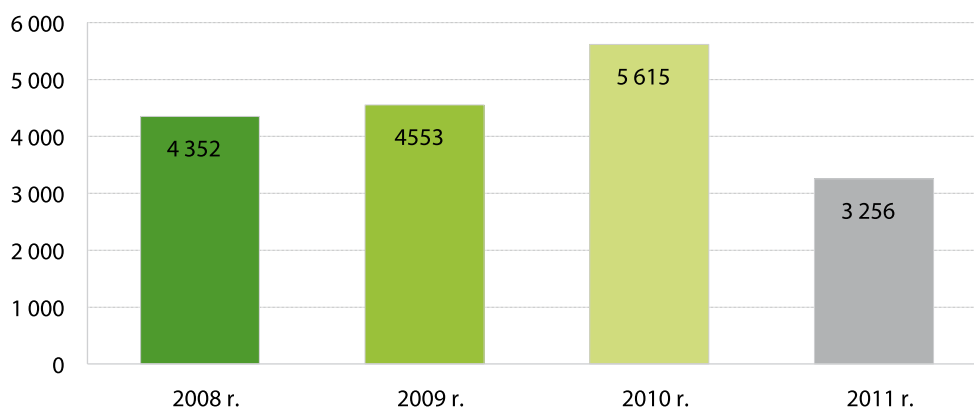
Aktywizacja osób w wieku 50+

Ze względu na nasilające się zjawisko starzenia się społeczeństwa w województwie małopolskim podjęto działania mające na celu wdrożenie polityki zarządzania wiekiem oraz położono nacisk na indywidualizację działań w stosunku do osób powyżej 50. roku życia.

W 2011 r. wsparcie aktywizacyjne w powiatowych urzędach pracy uzyskało 3 256 osób

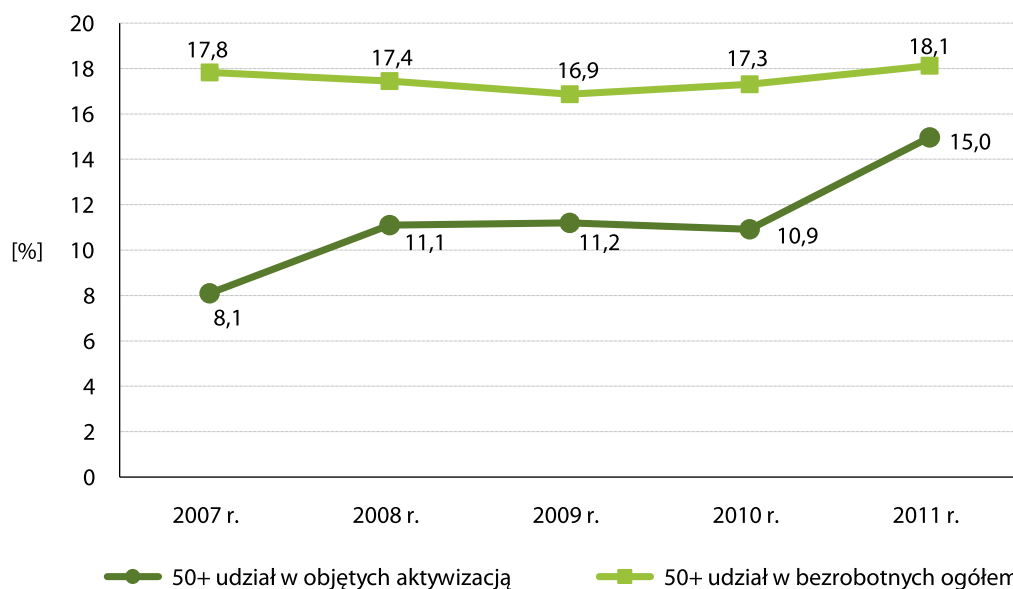

Liczba bezrobotnych powyżej 50. r. ż. objętych aktywizacją przez powiatowe urzędy pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Bezrobotni w wieku 50+

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

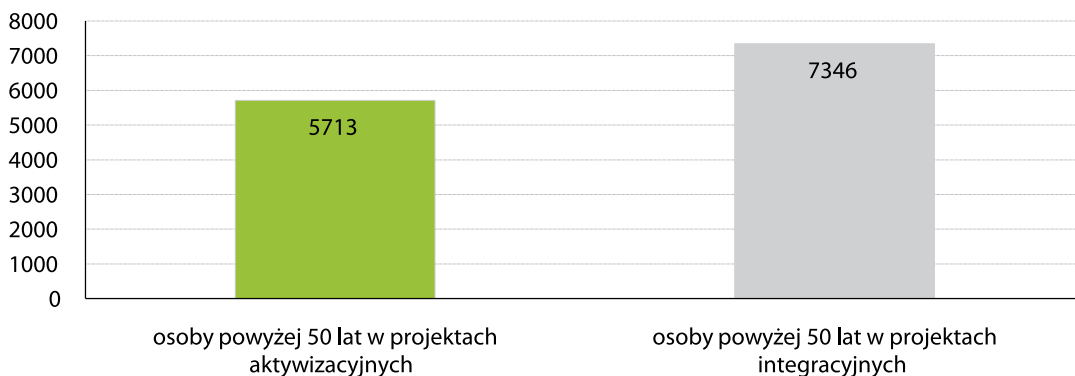
w wieku powyżej 50. r. ż. Niemal co trzeci objęty aktywizacją bezrobotny w tym wieku był uczestnikiem projektu systemowego realizowanego przez urząd w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Osoby w wieku powyżej 50 lat stanowiły 15% ogółu aktywizowanych. Na koniec 2011 r. udział tej grupy w populacji bezrobotnych kształtował się na poziomie 18,1%. Nasuwa się więc wniosek o konieczności intensyfikacji działań w odniesieniu do osób w tej kategorii wiekowej.

Powiatowe urzędy pracy informują, że działania mające na celu przywracanie osób w wieku powyżej 50. r. ż. na rynek pracy są utrudnione, z jednej strony ze względu na niechęć pracodawców do zatrudniania osób starszych, które postrzegają często

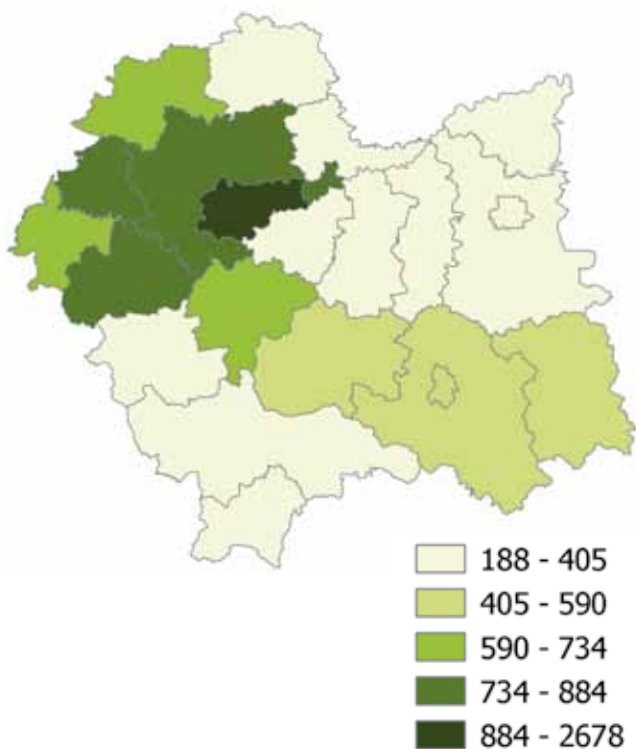
jako mało elastyczne, mniej chętne do zmiany czy podnoszenia kwalifikacji oraz z uwagi na przepisy uniemożliwiające zwolnienie osób w wieku przedemerytalnym. Jednocześnie zwraca się też uwagę na niską motywację i małą aktywność bezrobotnych powyżej 50. r. ż. W tym wieku ujawniają się też różne schorzenia utrudniające pełną aktywność na rynku pracy. W porównaniu z 2010 r. nastąpiło zwiększenie odsetka tej grupy w ogóle aktywizowanych co należy uznać za pozytywną zmianę. W przypadku tej grupy najczęściej stosowanymi formami wsparcia były: szkolenia, prace społecznie użyteczne, staże oraz roboty publiczne. Ilość osób w wieku powyżej 50 lat korzystających z poradnictwa indywidualnego to 3 662 osoby (18,2% ogółu korzystających z tej formy), z tego 1740 osób to kobiety. Z grupowego poradnictwa zawodowego

Liczba osób powyżej 50 lat w projektach dotyczących aktywizacji zawodowej i integracji społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

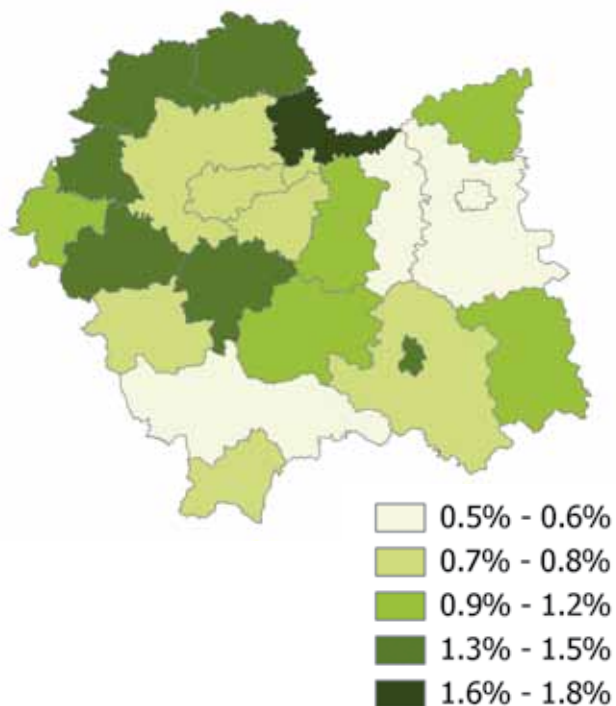
Liczba uczestników powyżej 50 r. ż w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

skorzystało 675 osób w tym wieku, a z grupowej informacji zawodowej 1 832 osób (11,8% ogółu korzystających z tej formy pomocy). Z zajęć aktywizacyjnych spośród 10 095 w tej kategorii wiekowej skorzystało 1 431 (14,17%) osób. W dużej mierze wsparcie doradców dla osób w wieku powyżej 50. roku życia polega na wzmocnieniu ich wiary w swoje siły oraz podnoszeniu motywacji. Pomoc doradców skupia się też na analizie dotychczas-

Odsetek uczestników powyżej 50 r. ż w projektach z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej do ogółu osób w tej kategorii wiekowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

sowych doświadczeń, kompetencji i kwalifikacji, które mogłyby nadal być wykorzystywane, a które wymagają uzupełnienia. Dodatkowo doradcy służą pomocą w wyborze adekwatnej formy edukacyjnej uzupełniającej kwalifikacje (kurs, szkolenie, warsztaty itp.).

W projektach finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego szczególny nacisk położono na wsparcie osób w wieku 50+,

doświadczających trudności na rynku pracy. Łącznie w okresie 2008-2011 w projektach mających na celu aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia oraz integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki rozpoczęło udział ponad 13 tys. osób w wieku powyżej 50 r. ż.

Najwięcej uczestników projektów w wieku powyżej 50 lat pochodziło z Krakowa - 2,7 tys. osób. Biorąc jednak pod uwagę, że w Krakowie występuje najwyższy w województwie udział osób 50+ w ogólnej liczbie bezrobotnych (27,6%) to liczba ta nie jest za wysoka.

Analizując bowiem mapę obrazującą odsetek uczestników projektów do ogółu osób w danej kategorii wiekowej można, zauważyć że intensywność wsparcia dla tej grupy wiekowej powinna być jeszcze wyższa, by można było mówić o jej pełnej adekwatności. Z drugiej strony w odniesieniu do powiatów takich jak: wadowicki, chrzanowski, oświęcimski, olkuski w których problemem jest duży udział bezrobotnych powyżej 50 lat, można stwierdzić, że wsparcie ze środków PO KL było ukierunkowane adekwatnie do potrzeb.

W odpowiedzi na zdiagnozowany w obszarze rynku pracy problem rosnącego bezrobocia i zwiększającej się skali bierności zawodowej osób starszych, w Małopolsce w 2009 r. ze środków PO KL przeznaczono pulę 25 mln na wsparcie pozostających bez zatrudnienia osób w wieku niemobilnym zawodowym. Małopolska podzielona została na 6 subregionów, w ramach których ogłoszono odrębne konkursy na projekty kierowane do tej grupy. Łącznie przy-

jęto do realizacji 6 trzyletnich projektów - po jednym w każdym subregionie. Zaplanowano w nich uczestnictwo 2 260 osób powyżej 45. r. ż. Do końca 2011 r. udział w nich rozpoczęło 1 711 osób. Projekty oferowały uczestnikom kompleksowe wsparcie obejmujące: indywidualne rozpoznanie potrzeb i przygotowanie Indywidualnego Planu Działania (IPD) dla każdego uczestnika projektu, udział w warsztatach mających na celu poznanie technik aktywnego poszukiwania pracy, udział w warsztatach rozwijających m.in. kompetencje społeczne, informatyczne, językowe, czy też warsztatach dających umiejętności godzenia obowiązków rodzinnych z zawodowymi. Ponadto oferowano pomoc w radzeniu sobie z typowymi dolegliwościami zdrowotnymi wieku 45/50+, konsultacje z psychologiem, szkolenia zawodowe dostosowane do predyspozycji i aktualnych kompetencji zawodowych uczestnika, staże/praktyki zawodowe oraz pośrednictwo pracy.

Preferencje dla tej grupy wiekowej stosowane są także w projekcie realizowanym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie pt. „Konserwator - program aktywizacji zawodowej osób bez zatrudnienia”.

Pozostawanie bez pracy osób niepełnosprawnych

Istotnym problemem zarówno małopolskiego rynku pracy, jak i rynku pracy w skali całego kraju, jest niskie uczestnictwo w nim osób niepełnosprawnych. Najnowsze dostępne dane dotyczące liczby osób niepeł-

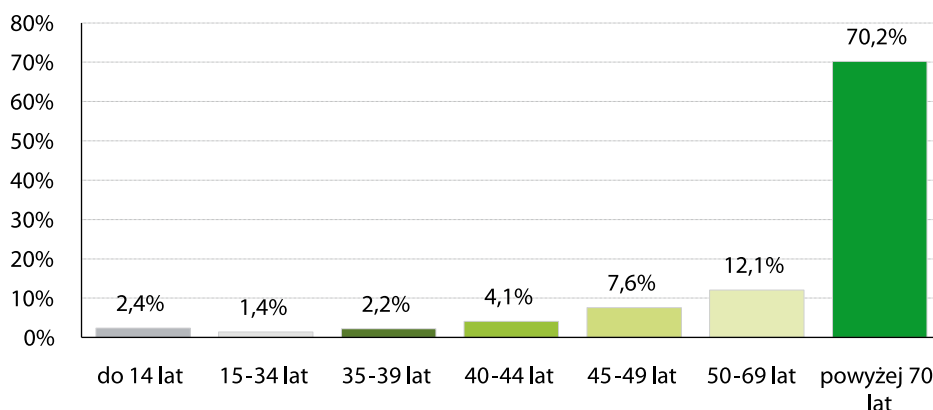
Konserwator - program aktywizacji zawodowej osób bez zatrudnienia

Celem projektu jest pomoc osobom pozostającym bez zatrudnienia i będących w trudnej sytuacji na rynku pracy (w projekcie preferowane są osoby po 50. roku życia). Pomoc ta ma podnieść ich szanse na zależenie stałego zatrudnienia, a części z nich dać to zatrudnienie. Program aktywizacji zawodowej obejmuje kompleksowe wsparcie dla uczestników w postaci: warsztatów poszukiwania pracy z elementami pośrednictwa pracy oraz 6-miesięcznego zatrudnienia subsydiowanego lub stażu zawodowego. Uczestnicy aktywizowani są w instytucjach kultury związanych z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego. W ten sposób połączono działalność prozatrudnieniową z celami związanymi z kadrowym wsparciem instytucji kultury takich jak: muzea, galerie, biblioteki, domy kultury. Uprawnionymi organizatorami form wsparcia są też organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony kultury bądź kościelne osoby prawne zarządzające obiektami sakralnymi.

Instytucja realizująca projekt: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Wartość projektu: 10 mln zł

Struktura wiekowa populacji osób niepełnosprawnych w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

nosprawnych w województwie małopolskim pochodzą z roku 2009. Populacja niepełnosprawnych Małopolan zgodnie z kryteriami GUS liczyła 510,4 tys. osób (ok.15,8% ludności Małopolski), w tym 98% stanowiły osoby w wieku aktywności zawodowej. W strukturze niepełnosprawnych przeważały kobiety, które stanowiły 55,5% ogółu niepełnosprawnych^{15*}.

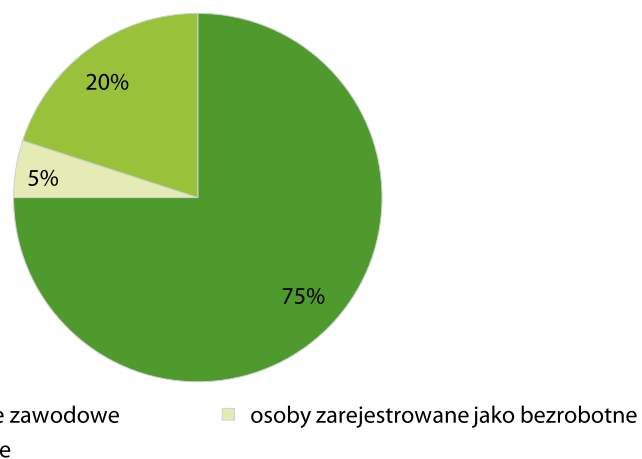
Ze względu na miejsce zamieszkania rozkład liczby osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim jest zrównoważony z nieznaczną przewagą obszarów miejskich: miasta – 51%, obszary wiejskie – 49%. Najwyższą liczbą osób niepełnosprawnych charakteryzował się Kraków (126,5 tys. osób) oraz powiaty: krakowski (49 tys. osób), nowosądecki (37 tys. osób) i tarnowski (30 tys. osób).

Zjawisko niepełnosprawności jest mocno związane z wiekiem. Analiza struktury wiekowej osób niepełnosprawnych wskazuje, że ich liczba zaczyna znacznie wzrastać w grupie osób powyżej 45 lat. Osoby z przedziału wiekowego 45 - 70 lat i więcej stanowią prawie 90% wszystkich osób niepełnosprawnych.

Według danych powiatowych urzędów pracy na koniec 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne wynosiła 7440 osób. Z kolei wg danych GUS w województwie małopolskim pracowało ponad 27 tys. osób niepełnosprawnych. Wskaźnik

zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata kształtował się na poziomie 19,7% i był nieznacznie niższy niż analogiczny wskaźnik dla Polski, który wyniósł 20,5%. Oznacza to, że w Małopolsce na umowę kodeksową pracowała

Aktywność na rynku pracy osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lat w Małopolsce

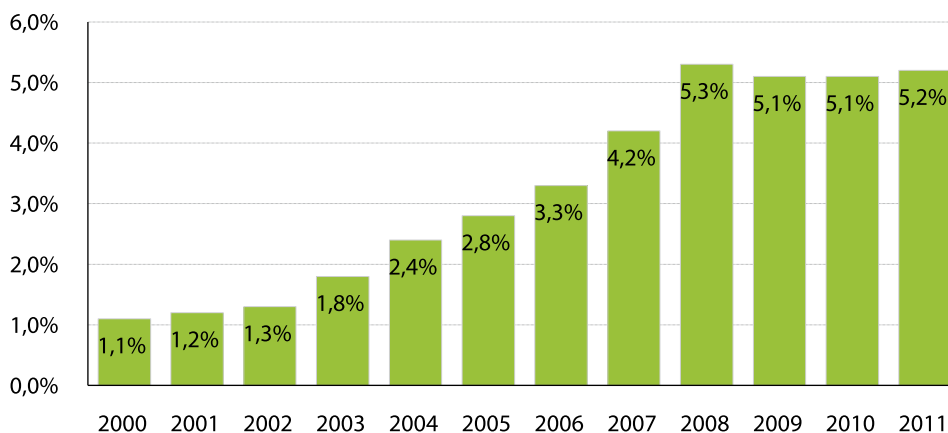

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

co piąta osoba niepełnosprawna z orzeczeniem o niepełnosprawności w wieku 16-64 lata w odniesieniu w ogólnej liczbie ludności niepełnosprawnej w tym wieku. Jeżeli dokona się przeliczenia danych o liczbie bezrobotnych z orzeczeniem o niepełnosprawności zarejestrowanych w PUP w stosunku do wartości przyjętych przez GUS dla szacowania wskaźnika zatrudnienia, to uzyskuje się informację, że bezrobotni niepełnosprawni stanowią 5,4% ludności niepełnosprawnej w wieku 16-64 lata. Tym samym co czwarta osoba niepełnosprawna w wieku 16-64 lata pracuje na umowę kodeksową lub jest bezrobotna. Równocześnie aż 3 na 4 osoby niepełnosprawne

¹⁵ Stan zdrowia ludności Polski w 2009 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2010

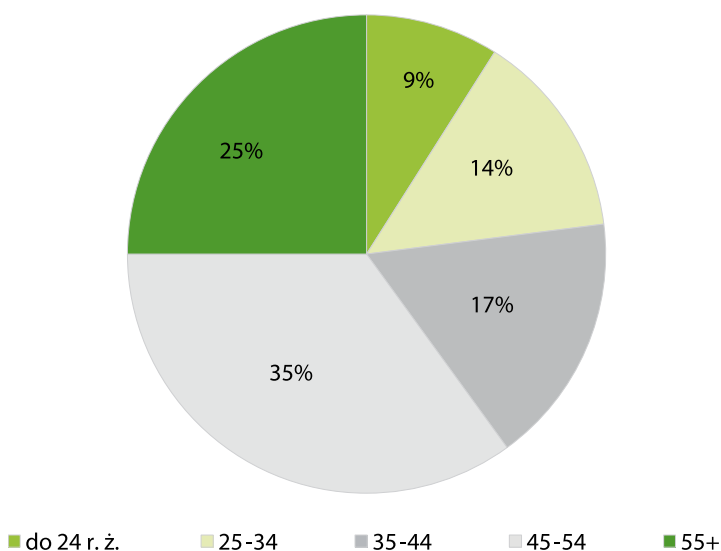
Udział osób niepełnosprawnych w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych w Małopolsce w latach 2000-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

z różnych przyczyn nie poszukują pracy. Jedną z przyczyn takiej bierność może być obawa przed utratą otrzymywanych do tej pory świadczeń rentowych, która w opinii osób niepełnosprawnych, może nastąpić w efekcie ich udziału w działaniach dotyczących aktywności zawodowej.

Wiek osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w końcu 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Odsetek niepełnosprawnych bezrobotnych wśród ogółu bezrobotnych w 2011 r. wyniósł w Małopolsce 5,1%. Udział osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych wzrastał od roku 2000, by począwszy od roku 2008 ustabilizować się na poziomie nieznacznie przekraczającym 5%.

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy 43% bezrobotnych niepełnosprawnych

pozostaje w rejestrach PUP co najmniej 12 miesięcy, przy czym ponad połowę tej grupy stanowią osoby bezrobotne ponad dwa lata. Około 18% bezrobotnych niepełnosprawnych pozostaje bez pracy od 6 do 12 miesięcy, niewiele ponad 15% od 3 do 6 miesięcy, a 16,5% od 1 do 3 miesięcy. Osoby niepełnosprawne zamieszkane na terenach wiejskich napotykają na więcej barier m.in. tych związanych z przemieszaniem się, więc ich aktywność w poszukiwaniu pracy jest siłą rzeczy mniejsza.

Dane PUP wskazują, że niepełnosprawność jest skorelowana z wiekiem bezrobotnych. Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych przeważają osoby po 45. roku życia - stanowią ponad 60% wszystkich niepełnosprawnych klientów powiatowych urzędów pracy (*por. wykres obok*). Ponad 35% bezrobotnych niepełnosprawnych ma pomiędzy 45, a 54 lata; co czwarty ukończył 55 rok życia. Prawie 17% osób należących do tej grupy jest w wieku 35-44 lata, a 14% ma od 25 do 34 lat. Najmniej liczną kategorię stanowią osoby młode od 18 do 24. roku życia, które stanowią 8,4% bezrobotnych niepełnosprawnych.

Pod względem stażu pracy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne połowa posiada staż pracy wynoszący co najmniej 10 lat – 23% bezrobotnych niepełnosprawnych pracowało od 10 do 20 lat, 21% od 20 do 30 lat, a 6% powyżej 30 lat. Równocześnie prawie 12% bezrobotnych niepełnosprawnych nie pracowało zawodowo, a 10% pracowało krócej niż rok.

Osoby niepełnosprawne, obok bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych i po 50 roku życia, charakteryzują się niższym poziomem wykształcenia. Prawie 37% bezrobotnych niepełnosprawnych legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym, 29% ukończyło co najwyżej gimnazjum, a 21% ukończyło technikum lub szkołę policealną. Tylko jeden na dwudziestu niepełnosprawnych bezrobotnych ukończył studia wyższe - dla porównania 13% ogółu małopolskich bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe.

Aktywizacja osób niepełnosprawnych

Widząc skalę problemu bierności zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim w 2008 podjęto decyzję, że w kolejnych latach grupa ta będzie priorytetowo wspierana w projektach finansowanych ze środków EFS, zarówno w tych, których celem jest zawodowa aktywizacja osób pozostających bez pracy, jak i tych, które wspierają osoby zatrudnione.

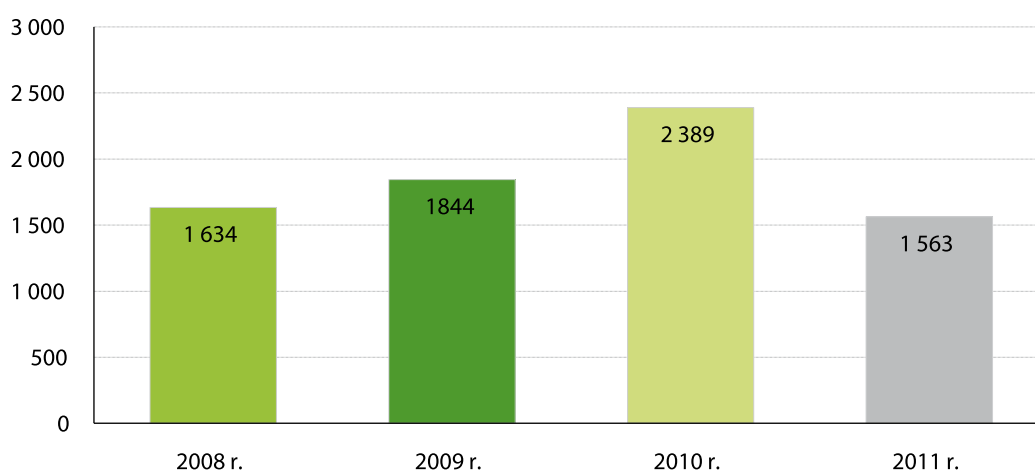
W 2011 r. powiatowe urzędy pracy objęły wsparciem 1 563 osoby niepełnosprawne. Grupa ta stanowiła 7,2% ogółu aktywizowanych. Udział ten był więc wyższy niż odsetek, jaki niepełnosprawni stanowią w ogólnej populacji bezrobotnych (5,1% - dane na koniec 2011 r.).

nych w grupie aktywizowanych kształtował się na poziomie niższym niż udział tej grupy w populacji bezrobotnych.

Działania aktywizacyjne ukierunkowane na tą grupę finansowane mogą być z 3 źródeł: Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Europejskiego Funduszu Społecznego. Osoby niepełnosprawne najczęściej uczestniczyły w szkoleniach i stażach. W 2011 r. z form tych skorzystało po ok. 1/4 ogółu aktywizowanych osób niepełnosprawnych. Na kolejnym miejscu znalazły się prace społecznie użyteczne (15,3%). Nieco ponad 1/5 niepełnosprawnych objętych przez powiatowe urzędy pracy wsparciem w 2011 r. skorzystała z udziału w realizowanych przez nie, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, projektów systemowych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pomimo, że od kilku lat w Małopolsce w konkursach na projekty w obszarze rynku pracy i integracji społecznej stosowane są preferencje dla projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych, ich odsetek wśród uczestników projektów aktywizacji zawodowej i integracji społecznej utrzymuje się na niskim poziomie i wynosi 11%. W początkowym okresie reali-

Liczba niepełnosprawnych osób bezrobotnych objętych aktywizacją przez powiatowe urzędy pracy

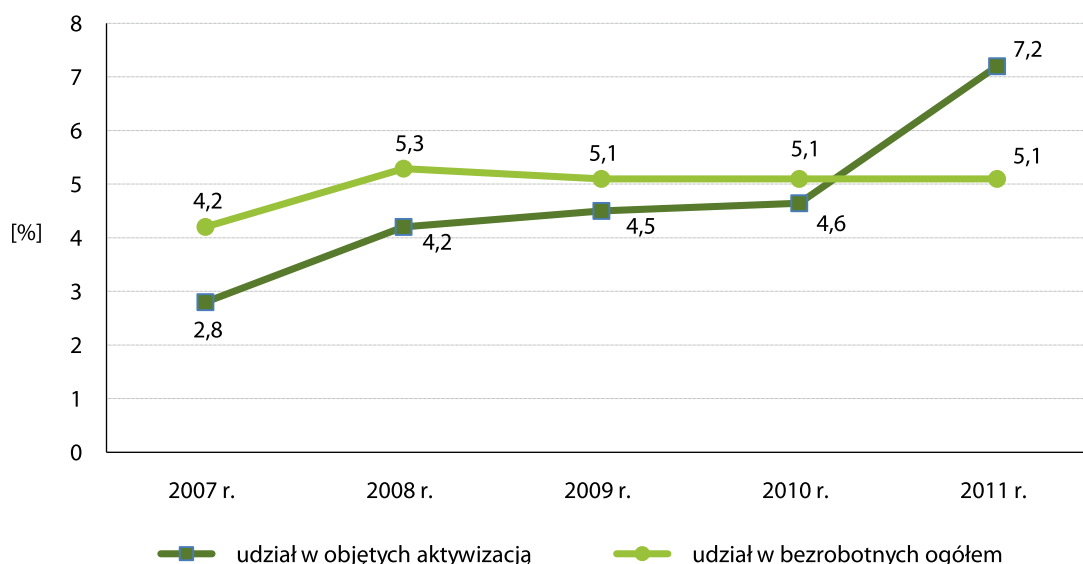

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

W 2011 r. osoby niepełnosprawne w stosunkowo dużym stopniu, w porównaniu do innych grup bezrobotnych, korzystały z różnych form wsparcia oferowanych przez powiatowe urzędy pracy. Jest to pozytywna zmiana, ponieważ w poprzednich latach odsetek niepełnospraw-

nych w grupie aktywizowanych kształtował się na poziomie niższym niż udział tej grupy w populacji bezrobotnych. Działo się tak mimo, że osoby

Bezrobotne osoby niepełnosprawne

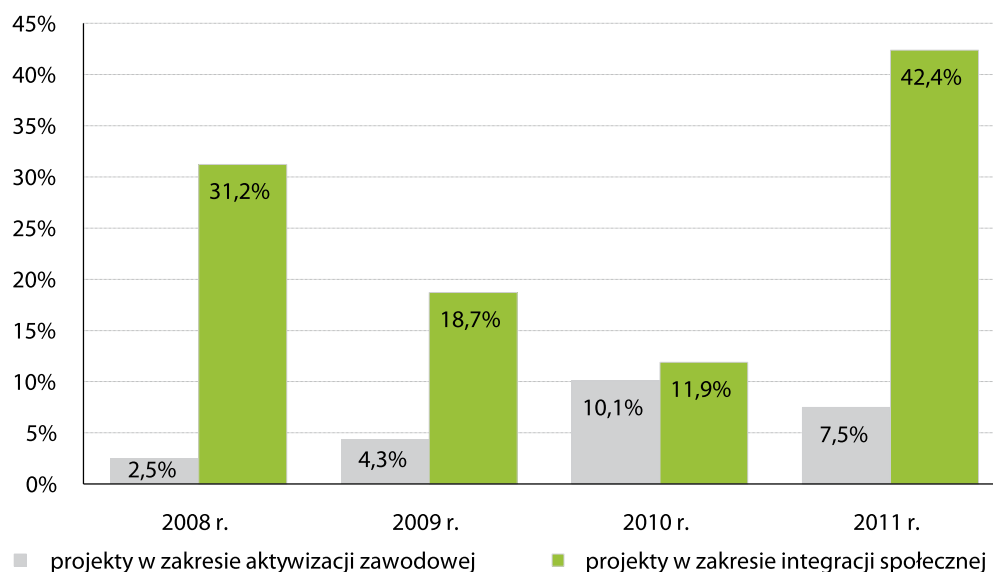

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

niepełnosprawne wskazywane były jako jedna z preferowanych grup beneficjentów, których wsparcie w projekcie nagradzane było dodatkowymi punktami. Zachęty te okazały się niewystarczające, ponieważ projektodawcy decydowali się na grupy uznane za łatwiejsze do aktywizacji np. osoby młode lub wybierali inne rozwiązania także zapewniające dodatkowe punkty przy ocenie projektu. W związku z tym podjęta została decyzja o przygotowaniu kon-

kursu na projekty oferujące wsparcie wyłącznie dla osób niepełnosprawnych. Konkurs taki został zorganizowany w 2010 r. W jego efekcie przyjęto do realizacji 5 projektów; wszystkie o około 2-letnim okresie realizacji, zakładające łącznie pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy 368 osobom niepełnosprawnym pozostającym bez pracy. Do końca 2011 r. udział w nich rozpoczęły 242 osoby. Dla uczestników zaplanowane zostało kompleksowe wsparcie

Udział niepełnosprawnych uczestników projektów w zakresie aktywizacji zawodowej i integracji społecznej realizowanych w ramach PO

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

Holownik - nowa usługa aktywizacji zawodowej

Nie siedzę z założonymi rękami. Należę do osób, które gdy mają wędkę, złowią sobie rybę. Jednak ten, kto wymyślił to powiedzenie, nie przewidział, że w stawie zabraknie ryb dla wszystkich albo, że ktoś spuści z niego wodę. Dzięki pracy z trenerem zatrudnienia wspieranego dostałam nie tylko wędkę, ale zauważyłam także w stawie ryby - wypowiedź uczestniczki.

Celem projektu jest wyposażenie pracowników instytucji rynku pracy oraz instytucji integracji i pomocy społecznej w nowe skuteczne narzędzie aktywizacji zawodowej osób pozostających poza rynkiem pracy - metodę pracy trenera zatrudnienia wspieranego (TZW). Będzie ona upowszechniona w 100 małopolskich instytucjach a następnie metoda trenera zatrudnienia wspieranego zostanie włączona do praktyki 25 instytucji. Dzięki temu z zastosowaniem metody TZW wsparciem zostanie objętych około 800 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym niepełnosprawnych), z których 550 zostanie wprowadzonych na rynek pracy. Przez cały czas osobom wdrażającym metodę trenera zatrudnienia wspieranego będzie udzielane indywidualne i grupowe wsparcie coachingowe oraz superwizyjne. Trener zatrudnienia wspieranego poprzez pomoc klientowi w znalezieniu zatrudnienia, a następnie współpracę z jego pracodawcą i współpracownikami powoduje szybszą i trwalszą aklimatyzację klienta w miejscu pracy. W relacji z klientem pracuje nad wieloma aspektami jego życia: pracą, edukacją, rodziną, czasem wolnym, traktując je jako integralne elementy planowania i podejmowania decyzji związanych z pracą.

Instytucja realizująca projekt: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Kwota: 2 mln zł

obejmujące doradztwo zawodowe, wsparcie psychologiczne, warsztaty z aktywnego poszukiwania pracy, przygotowanie Indywidualnych Planów Działania, szkolenia, staże oraz pośrednictwo pracy. Dodatkowym udogodnieniem w tych projektach był udział asystenta osoby niepełnosprawnej, trenera zatrudnienia wspieranego, trenera osobistego a więc osób, które miały motywować i wspierać osoby niepełnosprawne w podejmowaniu aktywności na rynku pracy. W znacznie większym stopniu zainteresowanie osobami niepełnosprawnymi przejawiali projektodawcy realizujący projekty w obszarze integracji społecznej i zawodowej. W ramach tego typu projektów łącznie pomoc uzyskało ponad 8 tys. osób niepełnosprawnych.

Udział osób niepełnosprawnych w projektach dotyczących integracji społecznej był wyższy niż w projektach aktywizujących osoby pozostające bez pracy, już w 2008 r. wynosił ponad 30%. W kolejnych latach spadał, co wynikało z polityki preferowania konkretnych rozwiązań kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a nie konkretnych grup (np. wsparcie osób wykluczonych, zamieszkujących

tereny o najwyższym odsetku klientów pomocy społecznej).

W 2011 r. udział ponownie wzrósł do ponad 40%, co było efektem zastosowania odpowiednich preferencji związanych z ułatwieniem dostępu do projektu osób niepełnosprawnych.

Podstawowym problemem osób niepełnosprawnych jest właśnie sama niepełnosprawność. Specyficzną potrzebą tej grupy jest kompensacja danej niepełnosprawności w stopniu pozwalającym na samodzielne życie. W związku z tym bardzo istotnym czynnikiem w przełamywaniu bariery gotowości do udziału osób niepełnosprawnych w projekcie jest zapewnienie środków finansowych na pomoce techniczne, takie jak aparaty słuchowe, czy wózki inwalidzkie, dostosowanie architektoniczne lub zapewnienie osobom niepełnosprawnym pomocy innej osoby – asystenta osoby niepełnosprawnej, bądź trenera¹⁶. Dzięki preferencjom zastosowanym w projektach z zakresu integracji społecznej osobom niepełnosprawnym ułatwiono

¹⁶ *Poradnik dla projektodawców Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, dotyczący zwiększenia dostępności wsparcia dla osób wykluczonych społecznie w ramach PO KL, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2009*

uczestnictwo w nich poprzez niwelacje barier architektonicznych oraz zakup lub leasing specjalistycznego sprzętu i wyposażenia.

Dodatkowo w większości projektów mających doprowadzić obok integracji społecznej także do aktywizacji zawodowej osób niepeł-

nosprawnych przewidziano zaangażowanie asystenta, bądź trenera zatrudnienia wspieranego. Tego typu pomoc można także uzyskać w projekcie realizowanym od 2011 r. przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie pt. „Holownik - nowa usługa aktywizacji zawodowej”.

Wnioski

W 2011 roku w Małopolsce wzrosła liczba osób pracujących, co w dużym stopniu wpłynęło na wzrost udziału osób aktywnych zawodowo. Tym samym proporcja osób pracujących do niepracujących ukształtowała się korzystniej niż w roku poprzednim. W IV kwartale 2011 roku na 1000 osób pracujących przypadało 994 niepracujących, podczas gdy w 2010 r. było to 1019 osób.

Najwięcej osób biernych zawodowo to osoby powyżej 50 lat oraz osoby młode (w IV kw. 2011 grupy te łącznie stanowiły ponad 80% ogółu biernych zawodowo). Z kolei spośród bezrobotnych osoby z obu tych grup wiekowych stanowiły prawie 45%.

W poprzednim roku odnotowano spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w porównaniu do 2010 r. o 14 tys. osób. Zauważalne jest przestrzenne zróżnicowanie wielkości odsetka beneficjentów pomocy społecznej w ludności poszczególnych powiatów (od 3,7% w Krakowie do ponad 14,5% w powiecie nowosądeckim). Jednocześnie w dużej mierze powiaty, w których występuje wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej jednocześnie charakteryzują się wysoką stopą bezrobocia. Dlatego też zgodnie z dotychczasową polityką powinny być kontynuowane działania mające na celu niwelację dysproporcji i zróżnicowania pomiędzy powiatami np. poprzez preferowanie projektów realizowanych na terenie powiatów o gorszych od średniej dla województwa wskaźnikach.

W Małopolsce prawie co szósta osoba jest niepełnosprawna. Osoby niepełnosprawne w wieku 15-64 lata w dużej większości pozostają nieaktywne zawodowo - nie podejmują pracy jak również nie rejestrują się w powiatowych urzędach pracy jako gotowe do podjęcia zatrudnienia. Jednocześnie statystyki małopolskiego rynku pracy wskazują, iż największe problemy występują z aktywizacją tej grupy. Związane jest to z jednej strony z niechęcią pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, jak również koniecznością przełamywania oporów przed podjęciem pracy i braku wiary w powodzenie podejmowanych działań u samych osób niepełnosprawnych. Tym samym zasadnym jest kontynuowanie polityki wspierania niepełnosprawnych Małopolan w integracji społecznej, aktywizacji, aktualizacji, podwyższaniu oraz uzupełnianiu kwalifikacji zawodowych, co

w efekcie da większe szanse na ekonomiczną niezależność i poprawę społecznego funkcjonowania tych osób.

Dane powiatowych urzędów pracy dają powód do umiarkowanego optymizmu. W 2011 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy wzrosła, ale wzrost ten był nieznaczny i wyniósł 2%. W 2011 roku spadła natomiast liczba ofert pracy – do powiatowych urzędów pracy spłynęło ich o 1/4 mniej niż rok wcześniej. Jedną z bezpośrednich przyczyn tego stanu rzeczy był spadek liczby subsydiowanych miejsc pracy ze względu na ograniczone budżety PUP. To z kolei wynikało ze zmniejszenia środków Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Ograniczenie środków z Funduszu Pracy w 2011 r. spowodowało, że powiatowe urzędy pracy objęły działaniami aktywizacyjnymi o 57% mniej osób bezrobotnych niż w 2010 r. Należy zauważyć, że gdyby środki z FP utrzymane zostały na poziomie z 2010 r. to w województwie małopolskim w 2011 r. odnotowano by spadek a nie wzrost bezrobocia.

Silnie zróżnicowane terytorialnie jest bezrobocie osób młodych (do 25 lat), starszych (po 50. roku życia) i osób niepełnosprawnych. Implikuje to konieczność adekwatnego do skali występowania zjawiska kierowania środków finansowych na aktywizację zawodową osób z powyższych grup.

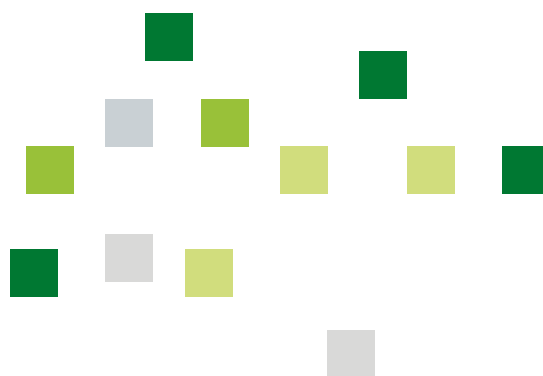
W rejestrach powiatowych urzędów pracy w 2011 roku wzrosła liczba osób po 50. roku życia. Dodatkowo w Małopolsce w przypadku osób w tym wieku odnotowano niski wskaźnik aktywności zawodowej. Dlatego niezwykle ważne jest wspieranie osób pracujących w wieku powyżej 50 lat, by nie dochodziło do ich przedwczesnej dezaktywizacji zawodowej. Jest to istotne ponieważ już teraz mieszkańcy Małopolski pracują średnio o 5 lat krócej niż w Polsce i aż o 7 lat krócej niż w Europie.

Co czwarta osoba bezrobotna w Małopolsce nie ukończyła 25 lat, posiada wykształcenie średnie i nie ma żadnego doświadczenia zawodowego. Brak doświadczenia jest główną przyczyną niemożności znalezienia przez osoby młode pracy. Z tego względu polityka Województwa Małopolskiego w zakresie wspierania osób młodych powinna być kontynuowana. Konieczna jest intensyfikacja działań, które umożliwiłyby tym osobom praktyczne przygotowa-

nie do pracy (staże, praktyki zawodowe, wolontariat).

W projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego dotyczących aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy (w tym osób bezrobotnych)

oraz integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym rozpoczęło udział 40 tys. osób do 25. roku życia, 13 tys. osób w wieku powyżej 50 lat oraz 11 tys. osób niepełnosprawnych.

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

tel. 12 428 78 70

faks 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

www.pokl.wup-krakow.pl

ISBN 978-83-62384-66-2

ISBN 978-83-62384-78-5